

DEBRECENI TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA
NÉPMŰVELŐ-KÖNYVTÁROS SZAK

SZAKDOLGOZAT

MEDGYESEGYHAZA ANNOTÁLT
HELYISMERETI BIBLIOGRÁFIÁJA

KÉSZITETTE: Bánki Rosália

A Szegedi Konzultációs

Központ hallgatója

Szeged, 1978.

HELYTÖRTÉNET 415

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

L

RÖVIDEN MEDGYESEGYHÁZARÓL

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

1 A KÖZSÉG TELEPÍTÉSE

Medgyesegyháza a múlt század első felében a magyar kincstár által telepített kertészség volt. Lakóinak száma allg haladta meg a háromszázat, ma csaknem ötezren élnek itt. A nagyközség Békés megye Mezőkovácsházi járásának északkeleti részén terül el. Medgyesbodzás, Bánkút, Pusztaszlaka, Magyarbánhegyes által határolt. Területe 7 632 kh. 4 392 hektár.

A település központja rendezett, széles utcái a tanácsháza környékén találkoznak. Itt összpontosul a bolthálózat, valamint az egészségügyi és kulturális célokat szolgáló intézmények. Városok megirányelhetnek a hóeszt, árnyas parkot, amely átvezeti a községet. Padok, gondozott virágágyak, játszótér hintákkal a csaknem kilométernyi hosszú ligetben, amely valaha plactér volt. Az így kialakult középont nem azonos a település mértani centrumával, mert a falu belsőjébe benyúló főúri birtok (Tolbics) megakadályozta és egyben meg is határozta a falu terjeszkedésének irányát. A mai község falai, telepítése 1881-ben kezdődött. Források szerint már előtte is település volt, mely később elpusztult. A mai Medgyesegyháza, korábbi nevén Meggyes, Megyes, Moggyes, Medgyes az egykori Meggyes-Bodzás pusztán fekvő falu emlékét őrzti. Hogy pontosan mikor keletkezett, nem tudjuk, de a török megszállás alatt elpusztult, ezt okleveleink bizonyítják. A községet a régi helyén építették föl újra, a nevét is megtartották. A falu mai neve azt mutatja, hogy Meggyes egyházas hely volt. A XV. századtól kezdve ismertjük földesurait is. 1418-ban a Maróthyak, 1437-ben a Horczegek, 1488-ban a kincstár kezére került és Corvin János birtokolta. Elhalálása esténdejében Gordasics Péter deáknak adta. 1559-ben a birtok a Gál család és a Brandenburgi örgrófok kezébe került. A török kiűzése után a kincstáré lett, 1881-től kertészséggé alakult.

Megyek szerint: 1418-tól 1510-ig Arad megyéhez, 1549-től Csánád megyéhez, 1560-tól 1695-ig Zaránd megyéhez. 1785-től 1790-ig a II. József-féle közigazgatási beosztás szerint Csongrád-Csánád-Békés vármegye egy közigazgatási egységet képez

Szegvár központtal, s ekkor Medgyes Csánád megyében van. 1923-tól Csánád-Arad-Torontál Közigazgatásilag Egyelőri Egyesített megye területén van, Arad megye Eleki járásához tartozik. 1950. március 15-től Medgyesegyháza Békés megyéhez, a Mezőkovácsházi járásához tartozik.

2 GAZDASÁGI ÉLET

Medgyesegyháza és környékének földje a Maros törmelékkúpjában lerakódott üledékes vidékhez tartozik. Éghajlata kontinentális, esésűségea. Az ősi táj jellegzetessége a pusztai tölgy volt, pusztai növénytakaróval. Medgyesegyháza és Medgyesbodzás határának Bánhegyes felől része vizes terület volt, ahol a legelő telepesek (1850-ban) ladikon jártak, a nádat vágták. A viszonyos talaj ellátásával Medgyesegyháza minden egyes talpalatnyit földje szántóföldi művelés alá vonható. A falu első telepesel dohánykertészek voltak. A telepítés idején (1881) általában gabonaféléket termeltek, főleg búzát, kukoricát. A századfordulón megjelent az árpa és a lucerna. (Igaz, erő, majd gúzeke) A homokos részeken gazdaságosan termeltek a dinnyét.

1910-12-ben megkezdik az ipari növények termesztését, dohányt, cukorrépát, kenderet. Medgyesegyháza földje különösen kedveli a bánkúti 1201-es búzát.

1946-tól termesztik a földimogyorót, mely nagyon kedveli ezt a talajt és éghajlatot, valamint jól jövedelmes. Az 1950-es évektől kiindulva kezd elterjedni a szántóföldeken és a házikertekben az öntözéses zöldségtermesztés. Primőr árut termesztének, amely igen jó jövedelmet biztosít a kertészeknek. Napjainkban is a legfontosabb mezőgazdasági termények: az öntözéses zöldségtermesztés, a földimogyoró, a dinnye és a seprücirok.

Az állattenyésztést meghatározta a szükségesség. Igavonó állatokat, lovat, ökröt tenyésztettek. Lovakból a Mesőhegyesen kitenyésztett nóniusz fajta terjedt el. A magyariszürke szarvasmarhát itt is kihozották a Nyugat-Európai igényesebb fajták.

A telepek gazdasági fellendülését nagyban elősegítette az ölekről betelepült németajkú lakosságtól átvett sertéshizlalás. A sertéstenyésztés fejlődését elősegítette a helyi Csolnaky-féle szalámi-gyár fejlődése. A fentiekon kívül a baromfi tenyésztés is tekintélyes hányadát képezte az állattenyésztésnek. A földosztó bizottság 1945. tavaszán alakult meg. Működése nyomán kiosztották a határ úri birtokait a nincstelen földmunkások között. A falu első termelőszövetkezetét 1948-ban alakították. Az első Moravaszky Mátys, a második Béke, a harmadik az Aranykalász, a jelenlegi pedig a Haladás nevet viseli. A falu lakosságának tekintélyes részét foglalkoztatja a jól jövedelmező termelőszövetkezet. Medgyesegyháza gazdasági életének egyik meghatározója a kereskedelmet fellendítő piac volt. A heti piacot vasárnap tartották, s ez vonzotta a környék lakosságát. Nyáron és ősszel a piacok olyan népesek voltak, mint a gyulai vagy csabai vásár. A piacon igen sok iparos is árult. Cipészek, calzmadlák, rövidáru-kereskedők, basárosok, szabók, kefekötők, szappanfűzők. A felszabadulás után a piacot esombatra tették. A háztáji gabonaféléit ma is ott értékesítik, de a helyi TSS az állattartás és állatforgalmnál, szőkegfélcit pedig a MEZOKER-nel értékesíti. Földművelésszövetkezet a községben 1946-ban alakult. Jelenleg a kereskedelmet az 1966-ban alakult helyi ÁFESZ bonyolítja le. A község ipara Csolnaky-féle húslésemmel és az Anna-Törőcsik-féle "bűrgyárral" kezdődött. A század elején fellendült a malomipar is, valamint a község két szeszüzője. A felszabadulás az ipar terén is változást hozott. A kisiparosok az 1945-ben alakult BőrIpári Szövetkezetbe tömörültek, mely jelenleg is működik BÓRTEX néven és férficipőket gyárt. 1950-ben alakult a Vegyipari KTS, mely napjainkban Vas-és Falpari KTS, illetve hivatalos neve Vas-Fa Ipari Szövetkezet. Az üzem a nagykereskedelem és a helyi szükségletek számára egyaránt termel vas-, fa- és gépalkatrészeket. A szövetkezetek mellett szép számmal találunk kisiparosokat is. Kőművesek, fűrészek, asztalosok, cipészes mesterek stb.

A mai Medgyesegyhását az állandó fejlődés, korszerűsödés jellemzi. 22 kilométer hosszú aszfaltútja, korszerű közvilágítása van. Valamennyi háson van víz, amelyhez 15 millió forintos törpevízművet épített a község. Az utóbbi két év óta folyamatosan 16 lakásos épületeket emelnek egy új lakótelepen. Szolgáltatásokban a megye legjobban ellátott községeihez tartozik.

3 MOZGALMI ÉS TÁRSADALMI ÉLET

A medgyesegyházi telepeket mindenütt nagybirtok vette körül. A jobbágyok kettős elnyomása alatt éltek, a falu lakosságának többsége az uraság családjaként szolgált. A dolgozók társadalmi helyzete meghatározta politikai magatartásukat is. A medgyeai proletárok küldöttel 1896-ban részt vettek az MSZDP IV. kongresszusán, ekkor a faluban már Munkásközségi Egylet is működött. 1897-ben a "Független Szociálisták" ceglédi kongresszusán is találunk medgyesegyházi küldötteket. Részt vettek továbbá az MSZDP VI., IX., majd X. kongresszusán is. 1905-ben a faluban Munkásnő Egyesület is működött. A munkásmozgalom vezető harcosai közül Moravasky Mtyás és Melle András medgyesegyházi lakosok voltak. A Tanácsköztársaság idején községünkben is megalakult a Direktórium. (19 veterán)

A II. világháború vihara sem kímélte meg a községet. 1944. október 6-án szabadult fel a település, az elszakítottak között az országban. Jellemző a község eszényparaszt- és munkásmozgalmi hagyományaira, hogy az 1945-ös választások idején Medgyesegyhásán az MKP kapta a legtöbb szavazatot. 1971-re Medgyesegyháza kiemelt alsófokú központtá, nagyközséggé változott.

4 KULTURÁLIS ÉLET

Községünk fiatal, ennél fogva kulturális életét kezdetben eszényes népszokások jellemesték, amelyeket a telepesek Békéscsabáról hoztak magukkal. Az ifjúság leginkább a lánynál él.

6-12-14 éves koráig iskolába járt, vagy állatokat legeltetett. Vasárnaponként bejöttek a faluba. Dél előtt templomban, délután pedig kocsmában, táncteremben eszórakostak. A tanyákon szombat-vasárnap esténként családoknál praktikákat (fonóka) rendeztek. Ilyenkor a lányok kenderből, vagy lenből fontak, a fiúk énekeltek, majd társasjátékokat játszottak. (PL tuskó-vágás, virtusjáték. Csak legények játszották.) Držimklucku (fogom a kintincset) nevű játékot, fiúk-lányok együtt játszották. Dalalk magyar és szlovák népdalok. 1944-ben három iskolaépületben 12 nevelő tanított. 1950-ben épült fel az új iskola. Jelenleg 15 tanterem, technikailag jól felszerelt iskolában 26 nevelő tanít 412 tanulót. Megyeesegyhásán 1962-73-ig gimnázium is működött, amely utóbb beolvadt a járási székhely (Mezőkovácsháza) középiskolájába. A középiskolai oktatás tíz éve alatt nappali tagozaton 262 fő, esti tagozaton pedig 40 fő érettségizett. Alap- és középfokú oktatás levelező tagozaton jelenleg is folyik. (Bőripari szakmunkásokat is képesnek.) A községben két óvoda, egy bölcsőde és egy iskolai napköziotthon működik. Tárgas, jól felszerelt (12 klub, szakkör) művelődési házat 1969-ben adták át. Kulturális intézmények közül 12 eszórakostes közművelődési könyvtár, valamint ifjúsági ház és filmszínház látja el a nagyközség kulturális igényeit a művelődési ház mellett.

FELHASZNALT IRODALOM

- 1   **Békés megye 30 éve. Szelnok, 1975.**

- 2   **BOROVSKÝ Samu**
         Csanád vármegye története 1715-ig. Bp. 1897.

- 3   **FRAN CZ Vilmos**
         Medgyesegyháza rövid története. Medgyesegyháza, 1959.

- 4   **KARÁCSONYI János**
         Békésvármegye történet e. Gyula, 1896.

- 5   **KRISTÓ Gyula**
         **Olvasókönyv Békés megye történetéhez. Békésce-
ba, 1967.**

- 6   **MADAY Pát**
         **Békés megye városainak és községeinek története.
Békésceaba, 1960.**

- 7   **MÁRKI Sándor**
         **Aradvármegye és Arad szabad királyi város története.
Arad, 1895.**

- 8   **ŐSZI Mihályné**
         **Medgyesegyháza településének története, a közigazgatá-
si és gazdasági élet fejlődése. Medgyesegyháza, 1965.**

(Részletes címléírásokat és leírókat lásd a bibliográfiával
rész tematikai felosztásánál.)

IL

BEVEZETŐ

**Bibliográfia összerakásához a lakóhely szeretete, a az
itt élő emberek iránti tisztelet vezetett. A lakóhely szeretete
csak akkor válik teljessé, ha azt megismerjük. Bibliográfiám
célja: anyagot adni az olvasónak, érdeklődőnek, kiindulópontot
a kutatóknak. Medgyesegyháza bibliográfiájának tételezése is
bizonyítja, hogy kössenünkkel érdemes foglalkozni. Jólis szü-
löttünk pedig Schéner Mihály, európai hírnű festőművész, Si-
mal Mihály, költő, Moravaszky Mátys, a munkásmozgalom ve-
zető egyénisége stb. azt bizonyítják, hogy ilyen kis faluból
is ol lehet indulni a hírnűv útján. Ma már egyro-másra ala-
kúlnak a helytörténeti klubok, szakkörök, megindult a helyis-
mereti kutatómunka nemcsak városokban, hanem a kisebb te-
lepüléseken is. Mivel Medgyesegyházáról még nem jelent meg
ilyen jellegű feldolgozás - csak megyei és járásai gyűjtemény -
ezért szükségesnek tartottam elkészítését. A megyei és járásai
gyűjteményes bibliográfiákból valamennyit felhasználtam a köz-
ség megismerésére céljából, de nem voltam fel azok minden
tételét. A teljességre való törekvés vezetett gyűjteményemben,
de a tételezés növelése nem volt célom. Lényegesebbnek tar-
tottam azokat a műveket felvenni, amelyek a témakörök szorint
fontos információt nyújtanak a községről. Országos művek
- néhol alapvetők - sem kerülhettek be hiánytalanul, mert
Medgyesegyháza hiányzik belőlük. Szakcsoportellásom mód-
szorét az anyag helyi sajátosságainak megf elolő elbírálása
vezette. A szakrend ezért fontosági sorrendű. Ezen belül
a szorok neve szerint botrendel alkalmaztam. Mivel kisebb
községről van szó - csak hat évi nagyközség -, ezért ke-
vés a könyvben megjelent feldolgozás, így bibliográfiámba be-
lekerültek a legfontosabb helyi (megyei) periodikus jellegű ki-
adványok - Békési Élet, Békési megyei Népúség stb. -, és a-
hol szükségesnek tartottam, országos sajtótermékek cikkei.
(A periodikák nevét lásd a tárgymutatóban.)**

A nyomdal művek mellett tekintélyes helyet kaptak a házi sok-
szorosított feldolgozások is. Ezek szakdolgozatok, pályamű-
vek és egy közirat. Utóbbiakat azért tartottam elonedhetőellen-
nek, mert értékes információkat tartalmaznak, jelentőségük

- községünk esetén - pedig vetőlezzik a nyomdai termékekkel. A megjelenési időzárak a múlt század második felétől napjainkig tart. A község keletkezésétől kezdve törekedtem teljességre. Az anyag lezárása 1978. január 1-vel történt. Ettől a határidőtől csak a legfontosabb esetekben tértem el. Annotációm terjedelme fontossági szintet követ. A szépirodalmi jellegű témakör igen szegényes, de mégis szükségesnek tartottam felvételüket. (Ennek oka ugyancsak a teljességre való törekvés.) A szépirodalmi témakörön belül megkülönböztetem a helyi vonatkozású műveket és a helyi szerzők műveit. A bibliográfia használatát a mutatók könnyítik. A Névmutató a szerzők és a művekben szereplő személyek neve szerinti betűrendet követi. Azok a személyek, amelyek nem szerzőként szerepelnek a tételezám alatt, azok neve után a tételezámokat aláhúzással jelölöm. A Tárgymutatóba igyekeztem minden fontosabb tárgyszót felvenni, ezek betűrendjében. A Kronológiai mutatóban a tárgyidőszakokat a tételezám mennyiségétől tettem függővé, ezért a felosztás változó. A Helyhelyjegyzék elkészítését azért tartottam lényegesnek, mert Modgyese, yházán a felsorolt tételeknek csak elonyeső hányada található meg, s ezért a használónak nagy segítségére válhat, ha tudja, hol találja meg az általa kiválasztott művet. Minden mutató a tételezámra utal.

Az adatgyűjtésnél Békés megyére és a Mezőkovácsházi járásra vonatkozó bibliográfiák cím- név- és szakmutatóit dolgoztam fel. (Ezeket részletesen lásd a Tematikai felosztás 6. fejezetében Bibliográfiák címszó alatt.) Nagy segítségemre volt ezen kívül a Békés megyei Könyvtár Békósi Gyűjteményének katalógusa, valamint a Mezőkovácsházi jársai Könyvtár Helyismereti Gyűjteménye.

III.

TEMATIKAI FELOSZTÁS

1 A NAGYKÖZSÉG TÖRTÉNETE

- 1 **As Aradi kereskedelmi és Iparkamara jelentése a kerületét képező Arad-Békes-Csánád és Hunyadmegye-
nek, továbbá Arad szabad királyi városának általános
gazdasági, kereskedelmi, Ipari és forgalmi viszonyairól
1892-ben.**

Arad, 1893, Gyulai István ny. 310 p. 28 cm.

Közlegünkéről a következő adatokat közli: Modgyosról is
időlték az Aradi vásárra dongafal át. (73.p.) Medgyes-
-Bodzás posta és távirteleforgalom az 1892. évben a
232-233. oldalak közötti mellékleten. Modgyos-Bodzás
az állomás teljesítménye és nyera bevétele. (268-269. p.)
Modgyes-Bodzás minden pönteken holtvásár. (283. p.)
Modgyes-Pusztá vasárnaponként holtvásár. (283. p.)
A mű történeti szempontból forrásértékű, de bárki számá-
ra érdekes olvasmány lehet.

- 2 (BALINT Alajos)

**Csanád, Arad és Torontál közigazgatásilag Egyelőre
Egyesített vármegyék régészeti katasztere. A Csanádvár-
megyei Történelmi és Régészeti Társulat kiadványa, V.
Fülad. a Csanád Vármegye Közönsége.**

Makó, 1941, 35 p. 1 terk.

/Csanádvármegyei Könyvtár 37./

Modgyoson yhízi adatok: Bronzkori leleteket talált 1927-
ben Móra Ferenc, ami or 8 sírt tárt fel. A felsorolásból
megismerhetjük a leleteket. (6 db) (8. p.) La Tóno-kori
leleteket talált Móra Ferenc Modgyesegyházán az Uhrin
tanyánál 8 feltárt sírban. (19. p.) Középkori leleteket ta-
láltak Modgyesegyházán asántás közben. A szokatlan mé-
retű tégladarabok alapfal maradványából valók. (35. p.)
Bizonytalan korú leletek; Modgyesegyházán Takács József

tanyáján csontvázat találtak kard-melléklettel. (36. p.)

A könyv Medgyesegyháza régészeti kutatásai szempontjából jelentős mű.

3 BARNÁ János

Makó és Csanád-Torontál vármegyei községek.

Szerek: —, Előszó: Nikelszky Jenő Dr.

Bp, 1929. [Elek ny.] 407 p. 25 cm.

/Magyar városok monográfiája 6./

A könyv bemutatja a korabeli Makó várost és a vármegyei községeit leíró formában. Táblázatokat és községtörténelmi adatokat közöl. Medgyesegyházáról a 252. p. alatt említi, hogy a község 1929-ben Csanád-Arad-Torontál köziga-gatással egyelőre egyesített vármegyéhez, azon belül az Eleki járáshoz tartozott. Kutatók számára hasznos segéd-könyv, helyismereti feldolgozások készítéséhez ajánlható.

4 Békés megye 1944-1945-ben. A felzabálás és a népi demokratikus forradalom első esztendeje a Viharsa-rokban.

Békéscsaba. 1975, Klad. az MSZMP Békés megyei Bizottsága. 482 p. 24 cm.

Medgyesegyházáról közli 1930-tól 1941-ig a községben él-
ő lakosság számát, valamint a mezőgazdaságban, iparban,
korsokadalemben dolgozók számát. (18. p.) 1935-ben Med-
gyesegyháza birtokmegoszlását részletesen közli. (27. p.)
Ismerteti a község felzabálásának időpontját, a pártalap-
szervezet megalakulásának időpontját, és felsorolja az a-
lapszervezet vezetőinek nevét. (233. p.) Megismerhetjük
bőve a pártok szervezeti felépítését 1944-45-ben, a tag-
létszám alakulását. /MKP 1944. okt. 20./ (308. p.) Felsor-
olja az igénybevett birtokok számát, az igényjogosultak

számát, a földjuttatásban rézeszültek számát és a földreform eredményeit.

Közsgégtörténeli és mozgalmi szempontból jelentős mű, Helyismereti feldolgozásokhoz nélkülözhetetlen.

- 5 Békés megye 30 éve. (Szerk. Danics Győző, Sass Ervin.) (Szolnok, 1975.) Klad. a (Szolnoki Nyomda Vállalat) 598 p. 24 cm. [illustr.]

A kötet bemutatja Békés megyét, a "Viharsarok" helyét, múltját, perspektíváját. Szerkezeti felosztása település-nagyságrendet követ. Megyesegyháza a 84. oldalon Nagyközségünk címszó alatt szerepel. A szerző közli a település legfontosabb demográfiai adatait, a fejlődés folyamatát és Megyesegyháza jövőbeli lehetőségeit. A művelődési házról és a BÖRTEX-ről közöl egy-egy fotót, amelyeket Balogh Ferenc fotóművész készített. Megyesegyháza közsgégtörténeli feldolgozásal között helye van. Ajánlható dolgozatok készítéséhez.

- 6 Békés megye 20 éve. (Szerk. Botyánszki László, Cseregi Pál, Farkas Pál stb.) Klad. az MSZMP Békés megyei Bizottsága és a Megyei Tanács V. B. Békéscsaba. 1. n. 151 p. 32 cm.

A könyv csak Békés megyét mutatja be általában, de közli a települések nevét, nagyságrendi felosztásban. Megyesegyházáról elszórt adatokat találunk. Adatokat közöl a község Ipari szövetségéről. A mű statisztikai feldolgozásokhoz jól használható. A Békés megyében élő emberek számára, de kutatók számára is érdekes információkat közöl, a felszabadulás óta eltelt 20 évről.

7 **DOROVSKY Samu**

Csanád vármegye története 1715-ig. 2. köt. A vármegye részletes története. Terkép-melléklettel. I. lad. a Magyar Tudományos Akadémia.
Bp. 1897, 647 p. 25 cm.

A mű az MTA Történelmi Bizottságának megbízásából készült. A 2. kötet a régi vármegye besei városainak és falvainak részletes történetét foglalja magában. A 25. oldalon Medgyesegyházáról közöl néhány adatot. A közlés alapja, hogy Medgyes falu a Sámson és Igás közt Csanád vármegyében volt. Nem tévesztendő bese a Zaránd vármegyei Medgyesfal, mely 1564-ben a Gál Andrásé és Istváné volt, a 22 portát számlált. (Ez az egykori Medgyes-Bodzás pusztán feküdt.) A közlés szerint tehát a mai Medgyesegyháza abban az időben Zaránd megyében volt. Közlegünk meglemeréséhez fontos adattal szolgál. Felhasználható helyilemezzel kutatáshoz, dolgozatok készítéséhez.

8 **BOTYÁNSZKY János**

Medgyesegyháza rövid története. Pályamunka a mezőkövácsházi Járásai Tanácsa V. B. Mivoldéai Osztálya 1969. évi helytörténelmi pályázatára. [Kézirat] 47, [14]p. [14 db medgyesegyházi képealap melléklettel]

A szerző Botyánszky János, nyugalmazott lelkész esperes. Felsorolja azokat a műveket, amelyekben Medgyesegyházáról olvashatunk, majd a község keletkezéstörténetét írja le, taglalva a község korábbi nevét. A mű alapján betekintést nyerünk Medgyesegyháza földesurainak életéről. Ezek a következők voltak: Corvin János, Gordasics Péter, Gál Japán, a brandenburgi örgrófok, II. Ulászló. Ismerteti a török hódoltság idejének életét, majd az egyházi viszonyokat, kitér a gazdasági viszonyokra és a községtörténelmi részletekre. A pályamű csak erős kritikával kezelhető, tematikája következetlen. Néhol a kézírás is olvashatatlan. A fontos adatok

össze gyűjtése, valamint a korabeli fotók bemutatása révén hasznos forrásanyag helytörténeli kutatók számára.

9 CSIPES Antal

Békés megye élete a XVI. században. (Kiad. a) (Megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya)
Békéscsaba, 1976, 93 p. 25 cm.

A mű átfogó képet rajzol a kutatott korszak fontosabb problémáiról, vagy egy-egy központi kérdésről. Köz. égünk a 16-17. oldal között térképen Medgyes néven szerepel, a 41. oldalon Medgyes néven, a gyulai várbirok falvai között 1525-ben. Más oldalakon már Medgyes néven szerepel az aradi, később a gyulai török szandzsák között. Sokoldalúan ismerteti továbbá a község gazdasági életét és a lakosok vallási megoszlását. Medgyesegyháza történetéhez sok fontos és hasznos adattal szolgál. Korabeli stílusa miatt történelmi hagyományok iránt érdeklődő olvasóknak ajánlható.

10 Csongrád megye felszabadulása és az élet megindulása 1944. szeptembertől 1945. októberig. (Szerk. bev. Rácz János.) (Kiad. a) (Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád megyei Bizottsága és a Csongrád megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága.)

Szeged, 1970, 787 p. 24 cm. [Illusztr.]
/Válogatott dokumentumok Csongrád megye munkásmozgalmának történetéből./

A mű a Csongrád megyei Pártbizottság dokumentumait közli. Ennek alapján megtudhatjuk Medgyesegyháza hovatartozását (megyék szerint) 1925-től napjainkig. Részletes adatokat közöl a felszabadulás idejéről, a főkiegészítő végrehajtásáról, a vármegyei Mezőgazdasági Munkabérmegállapító Bizottság munkájáról, a vármegyei egészségügyi helyzetéről és a felszabadulás óta eltelt időszak eredményeiről.

Medgyeese gyházáról minden lejesetben kösül adatokat. Történelmi érdeklődés olvaók és helytörténeli kutatók hassonnal forgathatják.

- 11 **FEHÉR Gésa - ÉRY Kinga - KRALOVÁNSZKY Alán**
A Kösöp-Duna-Medence magyar honfoglalás és kora-Árpád-kori sírleletel. Leletkatalaester.
Bp. 1962, Akad. Kiadó. 99 p. 2 térk.
/Régésseti tanulmányok 2./

A mű felsorolja as egész országban fellelhető régésseti leleteket települések aserinti botűrendben. A leletek jegysókében 648. as m alatt kösül Medgyeese gyházáról, hogy a 20-as evekben 12 sírt tártak fel, felsorolja a leleteket, ezek korát és típusát. Kösül a lelőhelyüket, ezek: a Szegedi illetve a Makói Múzeumot. Köségegtörténeli szempontból forrásértékű.

- 12 **Felzabadulás 1944. szeptember 26-1945. áprille 4.**
[Összeáll.] (Dér László, Mayer Mária, Szabó Éva)
Bp. 1955, Szakra. 512 p, 14 t. 2 térk. 25 cm.

As összeállítás a felzabadulás időszakában a legfontosabbakra: a Szovjet Hadsereg felzabadító aserepére, a magyar ellenállási mozgalomra, a horthyista uralkodó osztályok nemzetűrülésára, a nyilas terroruralomra, a nemzeti újjászületés kezdetére, as MKP tevékenységére és aserepére, a Magyar Nemseti Függetlenségi Frontra, as Ideiglenes Nemsetgyűlés és as Ideiglenes Nemseti Kormány munkájára, as ipari és mező asdasági termelés megindulására és a földreforma tarjed ki. A kötetet egykorú sajtóanyagból, kiadványokból és levéltári forrásanyagokból állították össze. Medgyeese gyháza történeli es egy dokumentummal asolgál: Február 3-án küldöttségek jelentek meg Bekés megyéből, a Viharsarok 18 féskeből. 25 kösége 30 tagú küldöttsége

ment esekeroeken Békéscsaba Debrecenbe, löbök között Medgyesegyházáról is a földreform megvalósítása érdekében.

13 FÉNYES Elek

Magyarország geográfiai szótára. Mellyben minden város, falu és puszta betűrendben körülményesen leíratik.

Pest-en, 1851, 18 cm.

1-2. köt. 285 p.

3-4. köt. 350 p.

Az alábbi információt közli Medgyesegyházáról: "Mégves puszta, Arad vármegyében, Kétegyházahoz nyugatra 1 mérföldnyire, Róna határa igen jó gabonát termő, a fekete homokkal vegyes földje van. Kiterjed 10,295 holdra, melyek haszonbérbe adotnak, de dohánykertészek is vannak rátelepítve, összesen 82, lélekszám szerint 345-en r.kath. magyarok. Birja a k. kincstár."

14 Források a magyar népi demokrácia történetéhez.
(Főszerk: Rónai László.) (Kiad. az) (Új Magyar Központi Levéltár. Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium.)
(Bp.) Kossuth Kiadó, 24 cm.

2. köt. Dokumentumok a magyar mezőgazdaság történetéből 1945-től 1948-ig. Összeáll. és bev. Káposztás István. 1977. XXVII, 914, [2] p.

A könyv részletes adatokat tartalmaz Magyarországon településeinek mezőgazdaságáról. Medgyesegyházáról megtudhatjuk, hogy 1935-ben szarvasmarhákat törzskönyvesítettek, a szarvasmarha tenyésztés magas fokon áll, 1947-ben Medgyesegyháza lakosságának jelentős része mangalica tenyésztéssel foglalkozik. Nyomárkay István, magyar állami gazdasági felügyelő, hivatalvezető jelentése szerint a földművelésügyi felügyelőség 1945-ben alakult. 1948-ban a Csánád vármegyei gazdasági felügyelőség jelentése szerint Medgyesegyházáról

elismeréssel kell szólni, mert a tagok a szövetségi szellem erősítését segítik elő..

A mű Medgyesegyháza történetéhez fontos adatokat szolgáltat, ezért felvétele a bibliográfiában indokolt.

15 FRANCZ Vilmos

Medgyesegyháza rövid története. A régi Medgyes és vidéke. + Babonás hiedelmek Medgyesegyházán. [Államunka] A Népművelési Intézet 1959. évi Néprajzi Pályásata. 4+7 p. Hási sokas.

As első olyan történeti feldolgozás a községről, amely részletesen elemzi a történelmi fejlődés törvényszerűségei alapján a település életének történetét. As eseményeket a keletkezésétől a felszabadulásig kíséri végig. Nélkülözhetetlen, forrásértékű segédanyag Medgyesegyháza történetéhez. Sok érdekes és értékes adatot találunk benne, felépítése tervszerű és logikus.

A babonás hiedelmek című mű szintén forrásértékű néprajzi szempontból. Részletes elemzést olvashatunk a szemmetverésről, a rontásról és a szellemidéses medgyesegyházi vonatkozásairól. Érdekesége mellett helytörténeti szempontból tudományos néprajzi kutatások alapja is lehet.

16 GAÁL Jenő

Arad vármegye és Arad szabadkirályi város közigazgatási, közigazgatási és közművelődési állapotának leírása. Klad. a Monográphiái-Értekezés. Arad. 1898, 718 p. 26 cm.

Medgyesegyházáról a 603. oldalon a következőket olvashatjuk: Medgyes-Egyháza csak 1893-ban alakult a kincstártól vett földeken. E földeket a békéscsabaiak assal a kötelezettséggel kapták, hogy községet fognak rajta létesíteni.

Medgyes-Bodzásra 104 család költözött - a legnagyobb rész azonban a medgyesi pusztán épített magának házat - e a község és az egyház **Medgyes-Egyháza** nevet nyert. Anyakönyvel 1893 óta vannak. Részletesen leírja, hogy 1094-ben hány gyerek született, hány pár esküdt, hány ogyén halt meg. Részletes tájékoztatást ad lakóikról és bemutatja az ág. h. evangélikus tanítót. Közli továbbá, hogy a "medgyesiek vallásosak és erényesek, de a vasárnap tartani szokott heti placs a népet egyetlen esellemi tápjától, az Isten Igéjétől vonja el."

A mű felhasználható helytörténeli kutatáshoz, dolgozatok írásához.

17 HÖHN József

A viharsarok településviszonyai és első megtelepedésének sajtóvisszhangja. Kiad. a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Békés megyei Szervezete, Békéscsaba, 1966, 87 p. 20 cm.

Fontos adalékkal szolgál Medgyesegyháza történetéhez. 9. oldalon olvashatjuk, hogy 1820-ban Hengelmüller Mihály 12 évre bérbe vette a kincstár 11 Csánád megyei pusztáját, köztük Medgyesegyházát is. Ezek a kincstári területek huzamos időn keresztül nem sok hasznot hoztak, sőt végül ráfizetéssel jártak a kincstárnak.

18 JUHÁSZ Kálmán

Az aradi hiteleshely különös tekintettel Békés megyére. - Körös Népe, Történelmi és Néprajzi Szemle. 11. sz. Kiad. Békéscsaba város és a Munkácsy Mihály Múzeum. Békéscsaba, 1987, 18-16. p.

A tanulmányból megtudjuk, hogy az aradi hiteleshely hatásköre Békés megye területére is kiterjedt. A hiteleshely ha-

lászara hat nagy ügyekre terjedt ki, ezek voltak: 1. Az előtte létrejött jogügylet oklevélok foglaltsa, 2. A bíróságon kívül végzett perek eljárások.

Az aradi hiteleshely előtt 1820. április 26-án körül íratott birtokjegyzőből tudjuk, hogy Brandenburgi György úrgróf udvari bírója és várnagya Csáthján 8000 forint összeggel nem tudott elszámolni. Az úrgróf ezzel a feltétellel megkezeselt meg hűlten vállalnia, hogy meggye faluját, az aradi hiteleshely előtt, a tartozás fejében neki adja. Így jutott Brandenburgi György úrgróf akaratán kívül Meggye falu (a mai Medgyesenyháza őse) és több más település birtokába. Az aradi hiteleshely előtt íratott birtokjegyzőket többnyire foggyesetők, a kérésese ingatlan határol és a birtokosok családtagjainak a nevét is rögzítették. Ezért a hiteleshelyi jelentések (a e tanulmány list) hely és családtörténeti szempontból jelentős, meggyesegyháza településtörténeti kialakulásának megismeréséhez nélkülözni ajánlott mű.

19 **100 lere Dr.**

Csanád-Arad-Torontál vármegyék 10 évi népmozgalmi adatai. Kiadja a Csanád vármegye községe.

Makó. 1931, 103 p. 22 cm.

Csanádvármegyel Főnyvtár. Beszerezették és kiadják Magyarosy Kálmán és Bara János. 31./

Az író vármegyék összes, a vármegyéknek 10 évre vonatkozó (1920-1929-ig) népmozgalmi adatait esakasorú és akasorú felosztásban, részletekre kiterjedve elemzi. A könyv a házasság, születés és halálozás anyakönyve adatai alapján készült, részletezi az aktuális betegségeket, a halálozást és a temetésre vonatkozó adatokat. A statisztikai részben községekre bontva pontos adatokkal ugyanezek szerepelnek, a lakosok számával, a község területével, ennek megoszlásával és sajátosságával kísérelve. A Medgyesegyházra vonatkozó adatok a 64. oldalon található. A 82. és 83. oldalon is található adatok részletesebb bontásban. Legvégül a Rangosok részben az egyes községek olyan sorrendben

következő évtől, amelyen merőben jó, követésé jó, vagy rossz abban a közegben a címen feltüntetett eredmény 10 év alatt. Medgyesegyháza község neve szerepel minden cím alatt. A könyv a korábbi tudományos szaktitok megfelelő munka, érdekes és meglepő következtetésekkel. Pontos adatok révén helytörténeti kutatáshoz hasznosítható, de mindenki számára érdekes olvasmány lehet.

20 : ÁLMÁN Béla

A nevek világa, Budapest, 1973, Gondolat, 250 p. 19 cm.

A mű a személynevek és földrajzi nevek kialakulásáról, történetéről, változásairól szól. A szerző először foglalta össze ebben a műben a magyar névtani kutatásokat. A 153. oldalon olvashatjuk az egyháza végződés helységnevek templomot jelentenek, Medgyesegyháza nevét az alapított Medgyes templomáról kapta. A könyv bárk számára érdekes olvasmány lehet. Ezt a cívet Hajdú Mihály a Békéscsabaiban 1968. 2. számának 261-263. oldalán a Szemle rovatban értékelte. Az értékelés során meg is ismerhetjük a művet a részletes tájékoztatásból. Hajdú Mihály a Békéscsabaiban megjelent cikkében sok kiegészítést is eszközölt.

21 : ARÁCSONYI János

Békés vármegye története. Magyarországi eszterváci fennállásának ünnepére Békés vármegye Törvényhatósági Bizottságának megbízásából írta --. I-III. köt. Gyula, 1896.

I. köt. 552 p.

II. köt. 342 p.

III. köt. 260 p.

A következő fontos adatokkal szolgál Medgyesegyháza történetéhez:

- "1418-ban Medgyes a Maróthyak kezén..."
  - "Corvin János 1504-ben Gerducia Péter nevű vitéz lisztviselőjét jutalmazza meg."
  - "Czibak nem akarja a Gál családnak visszaadni Medgyest 1534-ben."
  - "1518-ban Ispán Gál megvette Medgyes falut 1500 forint-ért, 2 év múlva 3000 forint értékben adta el."
  - 1559-ig Medgyesről feljegyezték, hogy Zárend megyéhez tartozott, a Medgyes a neve.
  - Békésvármegye főispánja, Ábrányfő Sebestyén elintézi, hogy Ispán Gál valamely hiteltelen helyre megy, a ott Medgyes falut 3000 forint-ért bevallja és eladja."
- Medgyesegyháza kialakulásának megismeréséhez feltétlenül ajánlott forrásértékű mű. Helytörténelmi kutatók és történelmi érdeklődésű olvasók haszonnal forgathatják.

22 **IRISTÓ Gyula**

Olvassókönyv Békés megye történetéhez. I. A honfoglalástól 1715-ig. (Forráskladványok a Békés megyei Levéltárból 1.) (Kiad. a) (Békés megye Tanácsának V. E. Művelődésügyi Osztálya, Szerk. Szabó Ferenc.)
Békéscsaba, 1967. 28 cm.

A mű a "Forráskladványok a Békés megyei Levéltárból" sorozat több kötetre tervezett első darabjaként hagyta el a nyomdát. Összesen 100 szemelvényt tartalmaz, amely egyekszik átfogó képet adni a megye jórészt középkori történetéről. Medgyesegyházával kapcsolatban olvashatjuk, hogy 1504-ben Corvin János halála után U. László Corvin Erzsébetnek adományozta többek között Medgyest is. (58. p.) Medgyes 1504-től nem volt többé része a gyulai nagybirtoknak (Corvin János eladományozása révén idegen kézre jutottak). Hogy mégis bekerültek az adománylevélbe, azt jogi tény indokolja. Emellett a szépszámmal előforduló puszták és falvak is mutatják a gyulai malom hanyatlását. (59. p.)
A XV. és XVI. században a jobbágyterhek fokozásának ha-

lására medgyesi jobbágyok is csatlakoztak Dózsa csapatába. (67. p.) Gyula várához tartozó birtok volt Medgyes a XII. században. (67. p.) 1560 táján a török kézre került falvak között szerepel Medgyes is. A műről Takács László a Békései Flet 1968. 2. számának 262-264. oldalain a Szemle rovatban írt költő ismertetést ír. Maradéktalanul bemutatja a könyv szerkesztői felépítését és mutatja tartalmának jelentőségét.

23. LAKATOS PÁL

Adatok Békés megye délkeleti részének településtörténetéhez a honfoglalás koráig, különös tekintettel Nagykamárás és Medgyesegyháza községekre.

Békései Flet. VII. évf. 1972. 1. szám. 33-46. p.

A szerző - a szegedi egyetem adjunktusa tanulmányában a Tisza-Maros-Körös közén végzett tanulmányokat, a mai Békés megye délkeleti részén. Tanulmányát időrendben a paleolitikum idejétől veszi a honfoglalásig. Megismerteti az olvasót a "Körös-kultúrával", a "Tisza-kultúrával", a "Bodrogkeresztúri-műveltség" emlékeivel, a korabeli lakosság életmódjával. Községünkéről a következő információkat szolgáltatja Medgyesegyházán régészeti kutatásokat folytatott Móra Ferenc 1927-ben (8 bronzkori sírt tárt fel). Ugyancsak Móra Ferenc ásott ki Medgyesegyházán kelta emlékeket. A medgyesegyházi útépités alkalmával századunk elején felébredt több bizonytalan korú sírmellékletet tártak fel. Medgyesegyháza 400-454-ig a hunok birodalmának központi részéhez tartozott, a rómaiak, hunok, gepidák, avarok uralkodásának néhány mozzanatát is bemutatja e térség vonatkozásában 495-ig, a magyar hadak megjelenéséig. Közli továbbá, hogy Medgyesegyházán az 1920-as években ástak ki egy honfoglalás kori temetőt. (Ez bizonyítja, hogy a terület a honfoglalás idején lakott volt.)

Településtörténeti szempontból felvetele a bibliográfiába indokolt.

24 MADAY PÉL

Békés megye városainak és községeinek története.
Kiad. a (Békés megye Tanácsa V. B.)
Békéscsaba, 1960, 512 p. 24 cm.

A könyv két fő részből áll. Az első a községek és városok történetét mutatja be, a második bibliográfiával rendelkezik. (Utóbbiban nem szerepel Medgyesegyháza.) Közésgünkről a 292. oldalon rövid történetet közöl. A község telepítésének és fejlődésének csupán lényeges elemelt dolgozza fel. Röviden foglalkozik a régi Medgyessel, ismerteti a település fejlődésével kapcsolatos legfontosabb politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális adatokat. Bevezetésül a legfontosabb adatokat közli az 1950-es évek végéről terület, népesség, népsűrűség szempontjából. Ajánlható helytörténeti kutatómunkához.

25 MAREI SÁNDOR

Aradvármegye és Arad szabad királyi város története.
Kiad. a Monográphiái-Bizottság.
Arad, 1895, 26 cm.
2. rész. A török hódoltságtól napjainkig. 911 p.

Zarándvármegye községek címszó alatt a következő Medgyesegyházára vonatkozó adatokat olvashatjuk: Medgyes falut XVI-XVII. századból jogal alapján 1693-ban a Vajda, a 1734-ben a Gáll család követelte, 1693-ban Nagy- és Kis Medgyeset különböztettek meg. (165. p.) Medgyes-Egyháza 1893-ban alakult kis-közéggé, a egyúttal külön egyházzá, melynek első papja Zsilinszky Endre volt.

Részletesen ismerteti a megye városainak és községeinek történetét, történeti szempontból alapvető fontosságú mű Medgyesegyháza esetén. Korabeli stílusa érdekes olvasmány.

- 26 **Nagyközségelnk. I. egységsynusa. (Balogh Ferenc képsorozata.)**
- Békési Folyóirat, 1976. 3-4. sz. 414-421. p.

A folyóirat Nagyközségelnk című sorozata fenyvécéket közöl Békés megye kiemelt alefokú központjairól, ezek sorában 12 felvételt mutat be Medgyesegyházáról. A művészi fotókat Balogh Ferenc fotóművész, illetve a Megyei Fényvillár munkatársa készítette. A képsorozat bemutatja községünk legfontosabb és egyben legszébb középületét, egészségügyi, kulturális, oktatási és kereskedelmi intézményeit.

- 27 **OLTVAI Ferenc**

A mezőkováczsházi járás iratai Csongrád megye szegedi levéltárában.

- Balogh György - Oltvai Ferenc - Takács László: A mezőkováczsházi járás helytörténeti-honismereti forrása. Klad, a Járási Tanács V. B.

Mezőkováczháza, 1969, 106 p. 22 cm.

A mezőkováczsházi járás területén minden településről fontos levéltári adatokat közöl. Medgyesegyházáról az alábbiakati 1818-1924 között települt. A telepeseket Hengelmüller Mihály hozta ide.

Községi iratok: 11 db, 2 térkép. Az iratokat felsorolja cím szerint. A felsorolás túlnyomórészt községi jegyzőkönyveket tartalmaz. (35-55. p.)

(A mű részletes bemutatását lásd a Tematikai felosztás 6. fejezetében Bibliográfiák címszó alatt.)

- 28 **ŐSZI Mihályné**

Medgyesegyháza telepítésének története, a községvezetés és gazdasági élet fejlődése. Szakdolgozat. [Tanárképző Főiskola Történelmi Tanegység.]

Szeged, 1965, 39 p.

A szándokozat 6 fejezetre osztva mutatja be a község történetét keletről a 60-as évek végéig. „Egyes-egynégy” nevenek alakulását, a régi, török időkben elpusztult községet és a felszabadulás utáni fejlődés részleteit ismerhetjük meg belőle. A nagyközség történetével kapcsolatos sok és részletes adatot közöl, amely néhol hiányos. Szaktiradalmra utal, de a felhasznált irodalom jegyzékét nem közli. Folytörténeti kutatáshoz, történelmi érdeklődésű olvasóknak, Medgyesegyháza története iránt érdeklődő olvasóknak ajánlható, a az eddigi feldolgozások közül az egyik legjobb munkának is nevezhetjük.

29 **PECZE Ferenc**

Az alföldi megyék területén alkalmazott regionális szabadságjog-korlátozások a századforduló előtt.

• *Körös Népc. Történelmi és Néprajzi Szemle.*
1965. 6. sz. 43-48. p.

Medgyesegyházáról a 71. oldalon olvashatjuk, hogy a földművelésügyi miniszter a titkos szervezkedéstől elvonás érdekében munkás önszervező egyesületek alakítását támogatta többek között Medgyesegyházán - közvetlenül a századforduló előtt -. Ez az adaték községtörténeti jelentőségű, ezért a tétel felvételét a bibliográfiában indokoltak tartom.

30 **Rozettás ruhadász, bizánci ötvösutánsat a lécsorezámon.**
• *Békés megyei Népújság.* 1968. április 25.

A cikk Medgyesegyháza régészetihez fontos adattal szolgál: Medgyesegyháza határában korai Árpád-kori sírokat találtak. A honfoglalás kori pénz és temető leletel jelentősen segítenek a régészeti kutatásokban. A cikk részletesen felsorolja a temető feltárása közben talált mellékleteket,

31 SZENTPÉTERFAY János

A csanakleányházmegyeyel plébániák története. 1. költ.
(Csanakleányházmegyei ny.)
Temesvár. 1907, 740 p. 24 cm.

A községtörténeti jelentősége adatot közöl a jobbágykülönbözés
kezéről, községünkről.

A jobbágyok szabad költözködési jogát 1488 tavaszán a
földvári bírák érzékenyen megsórtették, amennyiben falujuk
elnéptelenedését sajnálva Bodzásra és Meggyesre aláttonba
átkelt zót a hét jobbágyukat el akarták fogni és megbüntet-
ni. Az elmenekült jobbágyok föllármázták a azomazéd falva-
kat és mintegy hatvanan összegyülekezven, nyilakkal a lánd-
zsákkal fölfegyverkeztek, s a földvári bírák s Poegay föl-
dosúr ellen indultak. (222. p.)

32 TAKÁCS Lajos

A dohánytermesztés Magyarországon.
Bp. 1964, Akad. Kiadó, 463 p. Illusztr. 24 cm.

A 98. és a 102. oldalon csak említi a község nevét. Érde-
kessége, hogy itt Meggyes-Földvárnak nevezl. 1753-ban így
nevezték ugyanis a községet. Így tehát fontos adalékkal
szolgál Medgyesegyháza neveinek megállapításában.

Más helyen említi, hogy a meggyesi lakosok 1841 és 1843
között Borsod megyéből települtek. Dohánytermesztéssel kap-
csolatban nem említi a községet, bár tudjuk, hogy Medgyes-
egyháza első telepesei dohánykörtészek voltak. (1881-ben)
Mivel a mű korábbi időszakot tárgyal, nem is említheti közsé-
günk nevét dohánytermesztés szempontjából, de a község
történetéhez fontos adatokat szolgáltat.

33 TIBORI János

A felszabadult Békéscsaba másfél évtizedes története
1944-1960. (Kiad. a) (Békéscsabai Városi Tanács Végre-
hajtó Bizottsága.)
Békéscsaba. 1961, 312 p. 19 cm.

Békés megye községeiről, így Medgyesegyházáról is közöl a következő adatokat: A település feloszabodulásának napját (Medgyesegyháza: 1944. október 6.), az MKP megalakulásának napját (Medgyesegyháza: 1944. október 20.), az MSZP életre hívőinek nevét és a választmányi tagok névsorát. (300. p.)

Történelmi érdekű olvasóknak, helytörténeti kutatóknak ajánlható.

34 VERMES Ernő

Csanád vármegye 10 évvel Trianon után. Csanád vármegye és az egyelőre egyesített Arad és Torontál vármegyék revíziós emlékalbuma,

Szerkeszt. : - Gyula, 1929. Kultúra Könyv és Lapkiadó. 528 p. Illusztr. 24 cm.

A mű 431-442. oldalig foglalkozik Medgyesegyházával. Bemutatja a vármegye közállapotait, részletes demográfiai adatokat közül a vármegye városairól és falvainról, Medgyesegyházáról közötti adatok fontos történelmi tények. Rövid, pár soros ismertetést ad a szerző a községről, utána a folszínházi és országgyűlési képviselők fényképe és mellette rövid életrajza következik. Értékes adatokat közöl, de erősen nacionalista szemléletű. Ezért csak kritikával kezelhető.

38 VIRÁGH Ferenc

Török hódoltság Gyula térségében. (Nad. a) (Békés megyei Lapkiadó Vállalat.)

Békéscsaba, 1960, 103 p. (Illusztr.) 19 cm.

Községünköt a 14. oldalon olvashatjuk, hogy a török uralom alatt 19 ház volt a Zarándi nahijében az aradi szandzsákban. A gyulai várért való harcban megyei jobbírányok is részt vettek. Községünk története szempontjából jelentős mű.

2 GAZDASÁGI ÉLET

36 BALKUS Imre

A békéscsabai hűlőházzal együttműködve.
• Békés megyei Népijség. 1976. augusztus 3.

Fontos adatot közöl a község kereskedelméről.

A megyesegyházi ÁFÉSZ Zöldségfeldolgozó Üzemi kooperációtól a békéscsabai hűlőházzal. Feldolgoznak: paprikát, zöldségfőléket, készítenek: szilvágombócot stb. A szövetkezet jelentős eredményeket ért el 1976-ban. A cikk e tevékenységet részletesen ismerteti.

37 Békés megye gazdasági földrajza.

Főszerk. Frajtkó Gyula dr. Kiad. a Békés megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága, Békéscsaba, 1974. (Düror ny.) 506, [7] p. (illusztr.) 21 cm.

Gazdaságföldrajzi módszerekkel végzett feltáró és összegző munka. Részletes feldolgozások újrán a termelő munka egyes ágazatainak helyzetét, a fejlődés szükséges és logikusabb irányait a gyakorlat igényéből kiindulva ismertetjük meg a mű tanulmányozása során. Megyesegyházát több helyen említi. A jelentősebb információk 459. és a 461-462. oldalakon találhatók.

Megyesegyházát a vegyes jellegű település-kategóriákba sorolja a szerző. Jellemzője ennek a kategóriának, hogy a mezőgazdasági alkalmazottak száma kevesebb 50 %-nál, de nagyobb, mint az iparban foglalkoztatottaké. Falvak címszó alatt Megyesegyháza a kiemelt alsófokú központok között szerepel. Legjellemzőbb demográfiai, közigazgatási, gazdasági, földrajzi adatok közli. A többi adat elszórt, elemzése nem célszerű. A könyv ajánlható bárkinek, aki a megye gazdasági és politikai életével kapcsolatos információkat keres.

- 38 Békés megye mezőgazdaságának fejlődése. (Írták: Hansó Lajos, Kovács Gyula, Grubor Ferenc stb.) Kiad. a Hazafias Népi Front Békés megyei Bizottsága. Békéscsaba, é. n. 223 p. 22 cm.

Az 50-es évekig részről a lemorott a mezőgazdasági munka tapasztalattal és eredményekkel. Nagyobb helységek levélkötéséget részletesebben, a kisebbeket adatközlő szinten tartalmazza. Medgyesegyházáról a 173. oldalon közli, hogy a megye területén többek között a községben is működött gépállomás. A 209. oldalon lemorott a Bánkúti Kisérleti Gazdaság Medgyesegyházán levő telepének munkáját, ahol a bánkúti búzákat fajtajavító nemesítésével, ellátómag előállításával, korszerű növénynemesítő módszerek bevezetésével foglalkoznak. Medgyesegyháza gazdasági életéhez jelentős adatokat szolgáltat, ezért a bibliográfiába való felvételét indokoltnak tartom. A mű ajánlható bárkinek, akik részletesebben akarnak foglalkozni a megye mezőgazdasági életével.

- 39 ENYEDI György
A Délkelet-Ar föld mezőgazdasági földrajza. Bp. 1964, Akad. Kiadó. 314 p. 28 cm.

A könyvből megismerhetjük azükebb hazánk mezőgazdasági, földrajzi kutatásait, a mezőgazdasági környezeti tényezőket, a földhasznosítás módjait, a növénytermesztés és állattenyésztés gyakorlatát. Medgyesegyháza bibliográfiájába való felvételét indokolt, mert a könyvből megtudjuk, hogy a makói hagymavidék külső körzetbe tartoznak azok a községek, amelyekben a vörshagyma termelés vezető szerepet játszik. Többek között Medgyesegyháza is. A község mezőgazdaságának történetéhez közöl fontos információkat. A községről részletesebben a 222. oldalon ad képet.

- 40 **Feljegyzés Békés megye településhálózat fejlesztési tervének mezőkovácsi járára vonatkozó regionális szerepköréről. [Összeáll.] (Csapreghy Elemér.)**
Mezőkovácsháza. 1972, 9 p. Házi sokas.

A Járást Tanács tervében a járára vonatkozó adatok között mindenfel szerepel Medgyesegyháza. Közül a községben a lakásellátottság, az ivóvíz ellátottság, a járdahálózat, a közvilágítás és az úthálózat 1960-70. évi mutatóit. A településfejlesztés tanulmányozása során megtudhatjuk, hogy Medgyesegyháza a 70-es évek elején kimerült alacsony fokú központ lesz, amely a vonzáskörzetébe tartozó települések teljes alacsony fokú és részleges közép fokú ellátására hivatott. Medgyesegyháza közigazgatási és gazdasági életével kapcsolatos fontos adatokat közöl. Ajánlható hivatkozott kutatóknak és közgazdasági szakembereknek.

- 41 **Feljegyzés a mezőkovácsi járás kommunális ellátottságának helyzetéről. [Összeáll.] (Csapreghy Elemér.)**
Mezőkovácsháza. 1968, 8 p. Házi sokas.

Medgyesegyháza fejlesztésével kapcsolatos tényezőket sorol fel 1949-től 1965-ig. Információt ad a lakásellátottság, az ivóvízellátottság, a csatornázás, a járdahálózat, a közvilágítás, az úthálózat időarányos mutatóiról. Gazdasági szakembereknek ajánlható, felhasználható dolgozatok készítéséhez.

- 42 **GAÁL Jenő**
Az Aradi Gazdasági Egylet Evkönyve 1877-ről. Kiad. az Aradi Gazdasági Egylet.
Arad. 1878, 18 p. 24 cm.

Az Egylet alapító-, évdíjaz- és gyámoltó tagjainak 1878. január 1. névjegyzékében szerepel a 31. szám alatt For-

buly Béla megyesi lakos (megtudjuk, hogy a község hivatalos neve 1878-ban Madyes) alapító tag. A 65. sorozat alatt szerepel Secher Antal P. Madyes-i lakos, aki szintén az Egylet alapító tagja. Madyesegyházal vonatkozása nélkül is bárki számára érdekes olvasmány, korabeli formája és ellusa iszik azzá. Községtörténeti és gazdasági szempontból jelentős mű.

- 43 **Hogyan alakítják a gazdálkodás profilját Madyesegyházán?**
- Békés megyei Néplélektudomány. 1967. augusztus 12.

1967 elején a madyesegyházal Békés és az Aranykalás Tsz Haladás néven egyesült. A két termelőszövetkezetet a gazdaságosság érdekében vonták össze. Fejlesztették a mezőgazdasági termelés technológiáját, az állattenyésztést, és a lehetőségeket kihasználva kooperálnak a Békéscsabai Konzervgyárral stb. Sok értékes számadat és a termelőszövetkezet fejlesztési tervének részletes elemzése ad betekintést a község gazdasági életébe.

- 44 **IRÁNYI Dezso**
Békés megye leírása és útkönyve. (Kiad. a) (Hársfalvi Néplélektudomány Békés megyei Bizottsága.)
Gyula. 1958, 87 p. illusztr. 20 cm.

Békés megye gazdasági földrajzának részletes elemzését és a tárgyidőszak gazdasági életét, valamint nevezetes helységeit mutatja be a könyv. Madyesegyházáról a 86. oldalon olvashatjuk, hogy földmogyorót termelnek és gépállomás működik a községben. Ezenkívül csak néhány elszórt adat található községünkről. Főleg Békés megye városait leíró részletesen. Földrajz érdeklődésű olvasók hasznos információkat találhatnak a megye növény- és állatvilágáról, településviszonyairól és közlekedéséről.

45 KOSZORUS Oszkár

Békés megye könyvtárjainakról.

A könyv újra Békés megyében. (Szork. a Művelt Nép Könyvtárjainak Vállalat Fajta- és Tömegkommunikációs Rendszeréről.)

(Bp. 1977.) 48 p. 18 cm.

Közlegünkrol a 37. oldalon ír, megemlíti a helyi könyvtár-
bott létrehozásának idejét, ismerteti az első év forgalmi ta-
pasztatait. Statisztikai adatok között a 39., 40., 41., 43.
és 45. oldalakon szerepel még Medgyesegyháza. Kereske-
delmi tájékoztatás szempontjából fontos adatokat tartalmaz.

46 Kovácsné paprika - fólia alatt.

- Békés megyei Népújság. 1977. november 22.

A Kertészeti Egyetem Intenzív paprikatermesztési tanfolya-
ma 1977. november 24-én Medgyesegyházán tartotta gyakor-
lati foglalkozását. A foglalkozás helyének kiválasztása azért
esett közlegünkre, mert Medgyesegyházán az 1900-as évek
elejétől kezdve nagy hagyománya van a primőr zöldpaprika
termesztésnek. A termelőszövetkezetek kivételével főleg a hástá-
ji gazdaságokban termeszlik hasonlóan a paprikát. A fenti-
ket részletesebben olvassa a cikk.

47 KUKK Imre

"Csak" a lehetőségeket használják ki a medgyesiek.

- Békés megyei Népújság. 1969. június 17.

Medgyesegyháza lehetőleg a következők kedves talaj
a földmogyoró, a zöldségtermesztés és a primőr paprika
termesztéshez. A lakosság jövedelmének igen magas hánya-
da a tevékenységeken alapozik. A cikk munkásmozgalmi ha-
gyományokról is esőtt. A tárgyidőszakban közzétett adatok

Igen jelentősek - könyvben nem jelentek meg -, ezért a cikk felvételre indokolt.

- 48 A Magyar Ipar Almanachja. Szerk. Ladányi Miksa Dr. Kiad. a "A Magyar Ipar Almanachja" Kiadó Hivatala. Bp. 1932, 330, [32] p. 23 cm.

A kötet két részből áll. Az első rész a kézművesipari szövetek fejlődésének történetét mutatja be, különös tekintettel a hazai viszonyokra. A második rész bemutatja a magyar iparos társadalmat. Telopülésenként közli az iparosok nevét és életrajzát. Fényképet is közöl mindenkiről. Megyegyházi helyismereti kutatásokhoz nagy segítséget ad, különösen az iparral kapcsolatos helyi sajátosságok érdekesei.

- 49 Magyar kukoricafajták és termesztésük. (Írták: Jánosy Andor, Komlóssy György, Mórász Sándor, Taróczy Herbert.) (Ill. Koch Ernőné.) Bp. 1957, Mezőgazd. Kiadó. 142 p. 28 cm.

Részletes tájékoztatást ad a tárgyidőszak kukoricatermesztésének technológiájáról. Megyegyházi vonatkozása csekély, mindössze egy adalékkal szolgál, 1955-ben községünkben fehér lófogú kukoricát termeltek kat. holdanként 28 mázsát. A község mezőgazdaságának ismerete szempontjából a bibliográfiába való felvételére indokolt.

- 50 Maroevidék Naptára és Lvkönyve az 1930. évre. 5. évfolyam. Kiad. a Makói Fries Ujság Nyomda és Lapkiadó Vállalat. Makó. [1931.] 96 p. 20 cm.

"A földből nőtt házak" c. fejezetben (a mi 75-80. oldalán) arról olvashatunk, hogy Romániában a házhelytelkek kiosztása után megtörténik az utak és terek kijelölése és építése, a terület közművesítése. A dolgozók csak ezek után kezdenek építkezni téglából vagy kőből, modern, mellékhelyiségekkel ellátott kertes családi házakat. Ezzel szemben Magyarországon sártenger közepén, a műszaki és egészségügyi követelmények olomiszabályainak betartása nélkül, vertfalú, egészségtelen szoba-konyhás lakásokat építenek a munkások - ha van hozzá anyagi erejük -. A legtöbb esetben nincs. A házhelyrendezés Csanád-Arad-Torontál vármegyében az 1920. XXXVI. törvényekkorán megindult... A megye területén kevesen jutottak házhelyhez, mert összesen 7100 házhelyet osztottak ki. Aki házhelyet kapott, azok jelentős része a szegénység miatt építeni nem tudott. Némileg változott a helyzet 1927 után, mikor a Falusi Házaképző Akció (FAKSZ) útján kedvezményes hosszúlejáratú kölcsönt kaptak az építeni szándékozók, a 20 év törlesztés után a lakás saját tulajdonukba ment át. A vármegye területén a kiosztott 7100 házhelyből így is csak 4084-et építettek be. Megyesegyházán 325 kiosztott házhelyből 247-et építettek be.

A kötet egy másik írása (a 90-91. oldalon) arról tájékoztat, hogy "Kilencvenhat km. hosszú műutat épített a vármegye." Ezek között szerepel a Megyesegyháza Cikóhalom közöti út 4 km és 880 méter hosszú szakaszának a megépítése is 182.110 pengő értékben. A kötetben szereplő és említett írások részletes statisztikai kimutatásokat tartalmaznak a járás valamennyi községére a kiosztott és beépített házhelyekről, a vármegye által tervezett útépitésekről. Ezek a statisztikák és kimutatások alkalmasak az összehasonlításra és következtetésekre Megyesegyháza adott időszaki fejlődésének e téren történő bemutatásánál. Köszönettel feldolgozásánál h azn lata javasolt.

- 51 **Medgyesegyházi gondok és eredmények.**
- Békés megyei Népújság. 1969. június 4.

A cikk részletesen szól a település gazdasági, társadalmi, egészségügyi, oktatási, kulturális problémákról, eredményekről és a problémák megoldásáról.

- 52 **A megyei példa.**
- Békés megyei Népújság. 1975. november 23.

A helyi ÁFÉSZ szőlőéghajtatási üzemébe jelentős bevétel biztosít a szövetkezetnek. A szerző részletesen elemzi előnyeit és szükségességét. A bibliográfiába való felvételét indokoltnak tartom, mert a szövetkezet munkájáról részletes tájékoztatást ad.

- 53 **Megkötéses termelést a medgyesegyházi BÜRTEX Szövetkezet.**
- Békés megyei Népújság. 1976. február 20.

A szövetkezet a IV. ötéves tervben 212 millió forintos termelési értéket ért el. 20 millió forintos beruházással felújították a szövetkezet gépparkját, új üzemcsarnokot építettek és 12 millió forintért modern célgépeket vásároltak. 1975-ben a Szovjetunió és az NDK importált az itt készült 200 ezer pár férfi cipőből. Az V. ötéves tervben 32 millió forintot fordítanak beruházásokra. A község iparának legjelentősebb objektuma az említett szövetkezet. A község gazdasági életéről érdeklődőknek feltétlenül ajánlott.

- 54 **NAGY Ferenc**
A foglalkoztatottság színvonalának és szerkezetének alakulása a mezőkovácsházi járásban. (Pártbizalmi szakdolgozat.) Házl. sokas. 30 p.

Részletesen bemutatta a járásunkat, sokoldalúan elemezte a foglalkoztatottság színvonalát, a mezőgazdasági termelékenység alakulását, a szövetkezeti ipar fejlesztését, az állami ipar helyzetét. Medgyesegyházával kapcsolatban ismerteti az iparnál a Vasipari KTSz és a BÖRTEX termékeit, termelési átlagait, dolgozóinak létszámát, megoszlását, jelentőségét a járás gazdasági életében. Több helyen statisztikai felsorolásokban is közöl adatokat a községről. Közgazdasági körzeti központként is említi, felsorolva a hozzá tartozó községeket. Kiemelt részben részletesen ismerteti a BÖRTEX fejlődését, lehetőségét, termelésének hatékonyságát a megalakulástól a tárgyidőszakig. (60-as évek.) A község gazdasági életének meglámpázásához fontos segédeszköz, de főleg járási szinten válthat ki érdeklődést. Elemzések, tanulmányok, világszemlések, logikus felépítésűek.

- 55 **Negyed századunk. Békés megye fejlődése 1945-1970.** (Összeáll. Dankó János, Deák Ferenc stb.) (Szerk. Cseregi Pál.) Kiad. az MSZMP Békés megyei és Békéscsaba Városi Bizottságának Propaganda és Művelődési Osztálya, Békéscsaba, 1970, 72 p. 18 cm.

A Szovjet Hadsereg felszabadító hadművelettel Békés megyében kezdődtek. Az eseményekről emlékeznek a kiadvány első sorai. Meggyónkról az eltelt 25 év eredményeit ismerhetjük meg. Medgyesegyházáról a 21. lapon olvashatjuk, hogy a szövetkezeti mozgalom kibontakozásában az első szövetkezetek, a mozgalom úttörői között volt a medgyesegyházi BÖRTEX szövetkezet. A község iparának ma is legfontosabb eleme ez a szövetkezet. A község iparáról érdeklődőknek ajánlott mű.

- 56 **PELLE Ferenc**
Matematikai feladatok Békés megye életéből. [Kiad. a] Békés megyei Tanács V. B. Művelődési és Ifjúsági Osztálya és a Pedagógus Továbbképzési Intézet.
Békéscsaba, 1978, 160 p. 22 cm.

Több mint 600 matematikai feladatot tartalmaz a kiadvány, tematikai okrendezésben. Nemcsak a matematika tanításához, hanem a helytörténeti ismeretek gyarapításához is hasznos ismereteket közöl. A feladatok témáját a megye gazdasági életéből meríti. Célja, hogy az általános iskolai matematika tanítás közelebb kerüljön a mindennapi élethez, a tanulók ismerkedjenek a munkával, a munka eredményével és szűkebb hazájukkal. Medgyesegyházáról a feladatokban a következő adatokat közli:

- A medgyesegyházi BORTEX cipőgyártó részlege egy műszak alatt 450 pár cipőt készít.
- A medgyesegyházi Általános Iskola napközli otthonába 1960-ban 40, 1974-ben 120 gyermek járt.
- A medgyesegyházi Haladás Tsz 1948-ban 904 q búzát termelt, 1974-ben pedig 56 875 q-t.
- Az általános iskola kiadásaira biztosított összeg 1960-ban 125 ezer forint volt. Az említett összeg 1975-re 1 millió 183 ezer forintra emelkedett.
- A Haladás Tsz-ben 1974-ben egy három tagú család jövedelme átlag 7400 forint.
- Medgyesegyháza tanács költségvetése 1960-ban 1 millió 120900 forint volt. 1975-re 418,69 %-kal nőtt ez az összeg.

A fentiekhez hasonló feldolgozás a korábbi években is megjelent. 1970-ben szintén Pello Ferenc feldolgozásában, a feladatgyűjteményben 4 tétel szerepelt Medgyesegyházáról. 1966-ban Anda Károly feldolgozásában szintén megjelent hasonló kiadvány, amely 4 tételt tartalmazott Medgyesegyháza gazdasági életéről.

A fent említett összes tétel a község gazdasági életének megismeréséhez feltétlenül ajánlott.

Helytörténeti kutatásokhoz, iskolai oktatáshoz egyaránt jól használható segédanyag.

- 57 Saját és kooperációs céport Medgyesegyhászáról.
- Békés megyei Népszépig. 1975. szeptember 25.

A Vas- és Fémpari Szövetkezet 1974-ben fejlesztette saját termékeinek sorát, valamint a kooperációs tevékenységet. A cikk felsorolja a termékeket és az együttműködő cégek nevét. Fontli adatok: a község ipari tevékenységét jól jellemzik.

- 58 Szedik a földimogyorót Medgyesegyháza környéken.
- Békés megyei Népszépig. 1966. október 24.

A Medgyesegyhásán és környéken megtormelt mogyorót a medgyesegyhási Aranykalász és Bóke Termelőszövetkezet központjában pörkölük, s úgy adják át a kereskedelemnek. 1966-ban 3 millió kilógram pörkölt mogyorót vásároltak fel. A cikk bibliográfiában való szerepeltetése a pörkölt mogyoró hagyományai miatt, s a község mezőgazdaságának megismertetése miatt indokolt.

- 59 Szeptemberben nyílik a Művelt Népi Könyvtérjesztő Vállalat ötödik Békés megyei könyvszabolja.
- Békés megyei Népszépig. 1975. szeptember 14.

A cikk egy adalékkal szolgál Medgyesegyháza kereskedelmi életéhez, és könyvtérjesztéséhez.

- 60 A szocialista nagyüzemi gazdálkodás. Kiad. az MSZMP Békés megyei Bizottsága és a Békés megyei Tanács V. B. Mezőgazdasági Osztálya.
Bukácsaba, é. n. 40 p. 20 cm.

A mű a mezőgazdaság szocialista át szervezésének Békés megyei eseményeiről szól. Medgyesegyházáról közli, hogy 1948-ban tíz nincstelen földmunkás alapította a medgyesegyházi Béke Termelőszövetkezetet. A nagyközség mezőgazdaságának megismeréséhez ad fontos tájékoztatást.

61 SZUTS László

A Tsz-tagok foglalkoztatásáról.
Bp. 1968, Kossuth Kiadó, 95 p. 13 cm.
(Tsz-tagok irodalmi tára.)

A kötet a mezőgazdaságban dolgozó termelőszövetkezeti tagok őszi-téli foglalkoztatásáról, az ezzel kapcsolatos gondokról, feladatokról és eredményekről ad országos helyzetjelentést. Községünk termelőszövetkezetéről az alábbiakat írja: "Medgyesegyháza a viharasarki cirokveszetben fokozik, természetesen tehát, hogy a Haladás Tsz az első között rendezett be egy seprükötő üzemet. Tíz géppel évente mintegy 100 000 cirokseprűt gyártanak, s az árut szinte szétkapkodják a vevők. A jövedelem nem túlságosan jelentős, de az üzem novembertől márciusig 40-50 embert tud foglalkoztatni. Ám a medgyesegyházlak még ezzel sem elégedtek meg. A ciroknak csak a szakálla érték, a szára vessendőbe menne. A termelőszövetkezet azonban cirokszárítással meggyoró pörkölő üzemet létesített. A földmogyoró termelése helyi specialitás. A termelőszövetkezet pörkölőüzemében előbb csak a saját termést dolgozták fel, de ma már olyan sok importból származó pörkölőanyagot ad nekik a nagykereskedelmi vállalat, hogy az üzem millió forint forgalmat bonyolít le. Ugyanakkor ezzel újabb 20 embert foglalkoztat elente."

A község mezőgazdaságának fejlődéséhez ad részadatokat a mű. Összehasonlítással alapul szolgál más hasonló nagyszámú és adottságú termelőszövetkezetekkel. A mezőgazdaság és Tsz-történet szempontjából tanulmányozása javasolt.

62 TAKÁCS Lajos

A dohánytermesztés Magyarországon.
Bp. 1964, Akad. Kiadó. 463 p. Illusztr. 24 cm.

A szerző felkutatja és bemutatja az őszes helyet Magyarországon, ahol foglalkoznak, vagy valaha foglalkoztak dohánytermesztéssel. Megtudjuk, hogy Medgyesegyháza első telepesei árendás dohánykertészek voltak. A község 1881-ben a kincstár által telepített kertészség volt. Medgyesegyházi adatok a következők: A 98. oldalon olvashatunk Medgyesegyháza telepítéséről: a kertészség előtt a bérlők legellettéssel foglalkoztak. Már II. József kötelezte a bérlőket, hogy a bérelt területen a kincstár számára katonalovakat neveljenek. Megtudhatjuk továbbá, hogy ebben az időben Medgyesegyháza neve Meggyes-Földvár volt. A 102. oldalon az első telepítésekről olvashatunk. A kertészségekbe több helyről érkeztek dohánykertészek. Medgyesegyházára a Borsod megyei Mezőkövesdről jöttek.

A könyv érdekessége, hogy az 1850-es évektől történelmi konkrétumokat is közöl, de a dohánytermesztést is leírta és a dohány felhasználásának pontos leírását is adja.

63 TÓTH József

Településhierarchia, vonzásokörzet és gazdasági körzet-
utalások a Dél-Alföldön.

- Tanulmányok ... Kiad. az MSZMP Békés megyei Bizottság Oktatási Igazgatósága,
Békéscsaba. 1977, 74-83. p.

Hazánk gazdasági fejlődésének jelenlegi szakaszában egyre inkább előtérbe kerülnek a termelés területi problémái - állapítja meg a tanulmány bevezető része. Ezek után részletesen vizsgálja és elemzi a Dél-Alföld centrumát elopülést, ezek egymásra gyakorolt hatását, a központok vonzásokörzetét és gazdasági kapcsolatát, és azt, hogy mindezek hogyan illeszkednek az Országos Településhálózat-fejlesztési koncepcióba. Megállapítja, hogy a területen lévő 14 mikrocent-

rum közül egyesek - köztük Medgyesegyháza is - magasabb szintű központ nélküli területen funkcionálnak. A tanulmányt szakaszerű összegezés zárja, mely megállapítja, hogy a gazdasági körrelkutatások, vonzásvizsgálatok, az egyes centrumok alá és felerendelése, egyes vonzásokörzetek összevonása szükséges, a fejlődés elengedhetetlen feltétele.

A centrumok vizsgálata, a vonzástényezők számbavétele elsősorban a mikrokörzet kutatások (így Medgyesegyháza) számára is használható információkat nyújtanak. A község gazdasági fejlődése szempontjából jelentős mű.

64 TURÁK József

A Kevermeszi Kisipari Szövetkezet 10 évének története. 1974. 53. [3]p. Házil. soksz.

A szerző a Kevermeszi Kisipari Szövetkezet munkása, majd felelős könyvelője volt. Dolgozatában megemlíti, hogy "Medgyesegyháza megyei viszonylatban nem tartozott a legnagyobb települések közé, mégis a vasárnapi hetiplac szinte klemolto a környező községek közül, a itt velette meg alapját már a kapitallata viszonyok között a késműveipar, és itt volt azonos szintű a megye városával és nagyobb községével. Mit kevermesiek a Medgyesegyházi BÖRTEX KTSZ-t tekintették példaképünknek, mely legközelebb, mint egy 16-17 km-re van Kevermestől."

Mivel a dolgozat több vonatkozásban is említi és hivatkozik a medgyesegyházi BÖRTEX KTSZ-re, községtörténeti bibliográfiában való szerepeltetése indokolt. Főleg Medgyesegyháza szövetkezeti ipartörténetével foglalkozók részére ajánlott mű.

65 Új központosított transzformátor állomást Gyulán és Medgyesegyházán

- Békés megyei Népszétség. 1966. szeptember 1.

Medgyesegyháza nagyközség fejlődésének történetéhez fontos adattal szolgál a cí. Megtudhatjuk belőle, hogy 1966. augusztus 31-én üzembe helyezték a 38/20 KV-os állomást, amelynek segítségével megváltozott a közvilágítás viszonyait területének Medgyesegyházán.

A község fejlődés történetével foglalkozók részére ajántható.

3 MOZGALMI ÉS TÁRSADALMI ÉLET

- 66 Adatok Békés megye községeiről. Kiad. a Közponi Statisztikai Hivatal Békés megyei Igazgatósága, Békéscsaba, 1968, 158 p. 28 cm.

A könyv a megye községeiről (köztük Medgyesegyházáról) felmért adatokat tartalmazza az 1967. január 1-i közlekedési beosztásnak megfelelően. Az állapotadatok 1965 végére vonatkoznak. Tartalmi felosztás: Fontosabb megyei adatok. Fontosabb mutatók községenként. Népesség. Fejlettségi színvonal. A kötet hasznos segítséget nyújt a medgyesegyházi 1960-as évek előforduló megismeréséhez.

- 67 BECSEI József

A felzárkózás utáni urbanizálódás Békés megyében. - Tanulmányok... Kiad. az MSZMP Békés megyei Bizottsága Oktatási Igazgatóság, Békéscsaba, 1975, 67-90. p.

Békés megyén belül az ingázás részletes kifejtéséről szól a községet a 77. oldalon. Békés megye Mezőkovácsházi járásában 3 olvasó hatása, kisméretű nagyközség van. Itthon Medgyesegyháza is. Gazdasági és társadalmi szempontból fontos adattal szolgál.

- 68 Békés megye statisztikai évkönyve. Kiad. a Központi Statisztikai Hivatal Békés megyei Igazgatósága. Bp. 1960-
[évente megjelenő kiadvány, változó terjedelemmel.] 22 cm.

Sok hasznos adatot tartalmaz a megye összes településéről, így Medgyesegyházáról is. Részletes és alapos feldolgozásokat tartalmaz az 1960-tól évente megjelenő kiadvány. Medgyesegyháza a Mezőkovácsházi járás alatt, községsoros mutatóknál található minden kötetben. A megye összes településéről közli a legfontosabb statisztikai adatokat, így dolgozatok, statisztikai és szociológiai felmérések készítéséhez elengedhetetlen mű.

- 69 Békés megye településhálózatának fejlettsége regionális szerepkörök és vonzásokörzetek szerint. A települések fejlődése 1960-1970. Kiad. a Központi Statisztikai Hivatal Békés megyei Igazgatósága.
Békéscsaba, 1972, 109 p. 29 cm. Házi soksz.

A kiadvány Békés megye településeinek - így Medgyesegyházának is - fejlődését tartalmazza a címben jelzett időszak alatt. Foglalkozik a közigazgatási települési szerepkör és vonzásokörzetek kialakításával, bemutatja a fejlődést, az ágazati mutatók alakulását. Utmutatást ad a negyedik ötéves terv megyei beruházás-telepítés politikájához. Alkalmos a tanácsai terület ellenőrző munkájához és a helytörténeti kutatómunkához.

Pontos községsoros mutatói alapján a községtörténet feldolgozásához alapvető mű, a jelzett időszakra vonatkozóan.

- 70 A Csongrád-csanádi kerület részeredménye.
- Makói Népszó. 1945. november 6.
1945. november 7.

"Jelentőségéhez mérten rendben és komolyan futyt le az

első demokratikus választás. 20 030-an szavaztak le,
1 331 nem szavazott." Sorrendi kategóriák, szociáldemokra-
ták, kommunisták,

A megyesegyházi szavazás eredményei:

Farszt	IDP	MkP	Fka	SZDI
138	20	1176	680	658

A megyesegyházi szavazás érdekessége, hogy az országos
szavazatokkal ellentétben, a szavazatok alapján a kommunis-
ta párt volt az első helyen.

A község munkásmozgalmáról érdeklődőknek érdekes olvas-
mány lehet. Felhasználható helytörténeti kutatáshoz.

71 ENYEDI G. Sándorné

Békés megyei Internacionalisták a Nagy Októberi Szocia-
lista Forradalomban.

- Tanulmányok... Klad, az MSZMP Békés megyei Bizott-
sága Oktatási Igazgatóság.

Békéscsaba, 1976, 160-190. p.

A tanulmány felsorolja a Nagy Októberi Szocialista Forrada-
lomban résztvett Békés megyei Internacionalistákat, név és
lakóhely szerint. Rövid életrajzokat közli. Megyesegyházi
Internacionalisták:

- Bánaski Lajos, orenburgi hadifogoly, 1945 óta párttag,
harcol: Szamára és Penza környékén. Meghalt 1972-ben.
Réssal vett a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban. Har-
ci Érdemérmét kapott a Szovjetunióból (173. p.).
- Masán András, megyesegyházi lakos, 1917-től párttag,
1944-től munkásmozgalmi harcos. Harcol: Ufában. (180. p.)
- Fossár Ferenc, megyesegyházi, hadifogoly Caltában. Har-
col Kolcsak ellen a Bajkál tó környékén. Meghalt 1970-ben.
Harci Érdemérmét kapott a Szovjetunióból. (184. p.)

A község munkásmozgalmi hagyományainak fontos adaléka.

- 72 Forradalmi, munkásmozgalmi, felszabadulási emlékhelyek Békés megyében. Klád. a Hasznos Népfront [Békés megyei Bizottsága] és a Kommunista Ifjúsági Szövetség Békés Megyei Bizottsága.
[Békéscsaba. 1977.] [20 p.] 20 cm.

Békés megye löbbszáz forradalmi, munkásmozgalmi, felszabadulási emlékművel, emlékhellyel gyűjtötték össze a kládó szervek 1977-ben. E gyűjteménynek egy részét jelentették meg a kladványban. Medgyesegyházáról megtudhatjuk, hogy 1969. március 21-én a Kossuth tér 1. szám alatt, a Tanács-háza falán emléktáblát avattak az 1919-es vöröskatonák és a községi direktórium emlékére.

Mivel Medgyesegyházán más emléktábláról nem tudunk - a munkásmozgalm-történet helyi eseményeinek kutatása miatt is - a kladvány bibliográfiájában történő szerepeltetését szükségesnek tartom.

- 73 HARSÁNYI János

Magyar szabadságharcosok a fasizmus ellen. Dokumentumok a magyar antifasista ellenállási mozgalom történetéből 1941-1945. Szerk. és bev. --. [Közrem.] Garai József. [Klád. a Budapest], Hadtörténelmi Intézet és Múzeum, 2. kiad.
Bp. 1969, Zrínyi Kládó. 906, [1] p. 8 t. 20 cm.

A könyv olvasása során megtudhatjuk, hogy a Békepárt fedőnév alatt működő Kommunista Magyarországi Pártja posta útfán röplapokat küldött ezét magánszemélyek és egyesületek címére. A röplapok zömét Budapesten adják postára. Medgyesegyházáról a 267. oldalon olvashatjuk, hogy ide is küldtek röplapokat a Farsziaszövetség egyes tagjai részére.

A baloldali mozgalmak eseményei tehát községünkre is kiterjedtek 1944-ben. Munkásmozgalm-történet szempontjából felvétele indokolt a nagyközség munkásmozgalmának megismeréséhez.

- 74 A MZSZ VII. kongresszusán előtt,
Békés megyei Népjárási, 1967. június 15.

A megyeegyházal Vra KTSS KISS-felajánlónak példamuta-
ló magatartását elismerik a vezetők is, és nem is csoda,
hiszen saját orvosi laboratóriumot rendeztek be, 25-en
dolgoznak a csalmá újú kórore mosonlemben elb. A
Vra KTSS KISS alaposorvezetőről részletesen beszámol a
dok. A kórore KISS történetének megismeréséhez feltét-
lenül ajánlott.

- 75 Községek főbb adatai 1960-1964. kiad. a Központi
Statisztikai Hivatal, 60. köt.
Bp. 1966, 349 p. 18 am.

A földrajzban Medgyesegyháza szám szerint 14 helyen
szerepel a városok jogokkal rendelkező községek között.
Községi adatok című alatti Békés megye Mosonlembé-
hez járónak községi között községsoros mutatóiban.
Statisztikai és szociológiai földrajzokhoz ajánlott mű.

- 76 A magyar munkásmozgalom történetének világított do-
kumentumai.
Bp. 1955, 29 am.
3. köt. A magyar munkásmozgalom a 20. század első éve-
iben, és az 1905-1907-es forradalmi válság idején 1900-
1907. 657 p.

A könyv az egész ország munkásmozgalomának történetét
ismerteti. Medgyesegyháza 17 helyen szerepel a műben.
A következő adatokkal segíti a község munkásmozgalom-
történetének megismerését:
1900. április 19. az MSZDP VII. kongresszusán Medgyes-
egyházáról is volt szó. Az MSZDP több kongresszu-
sán megyei munkások is részt vettek. Az MSZDP veso-
társági tagja Moravcsy Mátya medgyesegyházi lakos,

az 1905-ös kongresszuson a földműves munkásság érde-
kében indított világon ú szókat fel olásár. 1905-ben Med-
gyesegyhásán munkásai Egyesület is működött, akinek ak-
tív tagja Moravasky Máttyásné v. lt. az Országos munkásai
Egyesületi alapon felozólat Moravasky Máttyásné, Uavari
és értekezletet és tárgyal ad a nők jogainak, követeléseit-
nek, / ralu- és csalódásztájkok folytat 1905-ben, országos
értekezletre jutát Lővancsán E. Sándr, medgyespuoztal berli
kerékbe.

A község munkásmozgalom-értékelésnek magtanorósáéhoz
forrásaitaké ki má.

77

A magyar szent korona országainak népeisége. Kiad.
a Központi Statisztikai Hivatal.

Bp. 1969-évi II. évenként megjelent népszámlálási költ-
tok. 1890-től címvalóságai Magyar Statisztikai Füzetmó-
nyok. Változó terjedelesemel.

1869, 1890, 1895, 1900, 1920, 1930, 1940, 1941, 1950,
1960, 1970. 32 cm.

Községünk minden kötetben megtalálható az illető megye,
ezen belül a javis alatt községneveze mutatókban a követ-
kező címszavak alatt:

- Foglalkozási adatok községek szerint.
- Demográfiai adatok községek szerint.
- Lakások megoszlása nagyvárosokról és fölözorlatégg
esemponyjából.
- Műsügasztasági keresők megoszlása a gazdaság nagy-
sága és foglalkozási viszony szerint.
- A műsügasztasági nécseség megoszlása, a gazdaság
nagysága és foglalkozási viszony szerint.
- A keresők szlama n pgasztasági áganként, foglalkozási
viszony szerint.
- A népeiség szlama n pgasztasági áganként, foglalkozási
viszony szerint.
- A népeiség megoszlása korcsoportok szerint, nemenként.

- A 15 éves és idősebb nép esély megosztása családi állapot szerint, nemekönként, valamint a népesség megosztása vallás és anyanyelv szerint.
- A 6 éves és idősebb népesség megosztása iskolai végzettség szerint.
- Munkavállalók száma és vándorlása.
- Fontosabb kislipari műhelyek. (tanácsai, szövetségi)
- Fontosabb kislipari műhelyek. (magánrészektörben)
- A gazdasági fejlődés vonatkozó adatai.
- Turizmus.
- Vendéglátóipar.
- Kórházak.
- Szülőkórházok.
- Oktató intézmények.
- Léptékelés és sportlétesítmények.
- Közlekedés.
- Közművelődés.

A fenti felsorolás azonos nemű változó, de a lényeges adatok minden esetben megkaphatók. A statisztikai és szociológiai felméréshez, valamint a község fejlődéstörténetének feldolgozásához alapvető fontosságú mű.

78

A Magyar Tanácsköztársaság veteránjai. Személyi adatok a meszkovácsházi járás vöröskatonáiról. Összeáll.: Balogh György. 111 p. Kézirat.

A meszkovácsházi járás vöröskatonáinak személyi adatait tartalmazó kézikönyvet a járás könyvtár igazgatója állította össze, aki jelenleg az egész járás helytörténelmi kutatásának vezetője. Az összeállítás igen érdekes és hasznos a munkásságuk helyi eseményeinek megismerésére szempontjából. 19 fő megyeszékhelyi veterán rövid életrajzát közli. Az összeállítás különösen érdekes, hogy a felsoroltak között akad olyan személy, akinek további adatai más forrásokból nem ismerhetők meg. Községünk megismeréséhez és történelmi megismeréséhez elengedhetetlenül fontos.

- 79 Magyar városok és községek. Statisztikai adatgyűjtemény.
Bp., 1958. Könyvkiadó, 811 p. 17 cm.

A kiadványban néhány adatot találhatunk Madgyes-
egyházról terület, népesség, népmozgalom, gazdasági egy-
eségek, egészségügy, oktatás, nevelés stb. című fejezo-
k alatt. A mű függelékben közli a városok és községek
állományát az 1956. évi január 1. napján és a járási és körzeti 1956.
február 1. napjának megfelelően, szociológiai felmérés-
eredőkhöz fűzött mű.

- 80 A madgyesegyházi községi párt,
- Független Újság 1939. évi Naptára.
Bp., Csokoládégyár ny. 56. p. 20 cm.

A Naptár 56 és 57. oldalain szereplő megjelölése nélkül
figyelmet keltő írt olvashatunk a községi pártról. Meg-
tudhatjuk, hogy Madgyesegyházra un. községi párt létezik.
Az eljárási és a kérvényező tevékenységéről az áll, a
az az állítást a községi polgárok és a fűgyesek között odá-
ig jutott, hogy a fűgyesek könyvtárából nyugdíjastól
kerje.

A községi párt egyébként 1930-ban alakult meg községünk-
ben Vasokas István elnöklétével és Dr. Csontos János és
Schöner Mihály alapító tagok aktív részvételével.

A párt teljes programja - azaz az eljárási és a
kérvényező állományának felállításáról - csak 1935-ben bontak-
ozik ki, ettől az időtől kezdve van önálló hatálya is.

A párt 30 taggal alakult, a a földművelés név szerint le-
sorolt a 12 tagú vezetőségét is.

A községi pártokról és politikai életéről megismeréséhez
nyújt adatokat az írás, ezért a bibliográfiában való szere-
peltetését indokoltnak tartom.

01. **POCSAI László**

A Csánád megyei Nemzeti Bizottságok és a községi bizottságok,
1948-1949.
Békesi Élet, 1971. 2. sz. 156-163. p.

A szerző a kötetben említett téma fölött részletesen kifejté. Medgyesyegyházáról a következőket jegyezte meg: "A Medgyesyegyházról a Nemzeti Bizottság munkájából hoz a közellátott kormánybiztosok megismerésére, hogy az Inditson végül kitűrt a helyi Nemzeti Bizottság ellen, házával való visszaélése miatt. Az eseményeket részletesen elemzi a szerző, és hangsúlyozza a községről. Medgyesyegyházról a megállapított adatok megismeréséhez fontos adattal szolgál.

02. **SAS Judit**

Életmód és család, Az emberi viszonyok alakulása a családban,
Bp. 1976, Akad. Kiadó, 236 p.
/Szociológiai tanulmányok 17. /

A szerző kötetét a Békés megyei életmód-vizsgálatok alapján állította össze. A szociológiai felmérésben Medgyesyegyháza község is szerepel. A feldolgozott kötet ugyan név szerint nem említi, de általánosítható adattal és megállapítással a kötetben feldolgozott kutatások eredményéhez, szociológiai felmérésekhez, helytörténelmi kutatások adatszóró feldolgozásához feltétlenül szükséges, ezért felvételét a bibliográfiába indokoltnak tartom.

(A Medgyesyegyházról történelmi szociológiai felmérésű cikket írt Brackó István, a Békés megyei Népszava 1969. június 7-én számban.)

03. **SZABÓ Ferenc**

Adatok az 1891. évi Békés megyei agrárszociológiai mozgalmakról és Csánád megyei kapcsolatairól, visszhangjáról,
Békesi Élet, 1969. 2. sz. 262-63. p.

Járunk több kérésről, többek között Madgyesyháza-
ról is olvashatunk a tanulmányban. Az Arad és Csongrád
megyében 1891-ben az aradi határa megindult eszméke-
de eddig részletesebben fel nem dolgozott tények sorja küs-
ro, Madgyesyháza 1900-ból kezdve sok fontos és jól
használatos adatokat. A község történetének feldolgozásá-
hoz, a megszűnt élet eseményeinek megismeréséhez, el-
kerülhetetlenül feldolgozásához használatos.

84 SZÁVAI Istvánné

Felvetés az életről.

• Békés megyei Népszó, 1960. március 20.

• Hella János szekeresvezető vezető volt, majd a Tan-
közlés igazgatója idején Madgyesyháza igazgatója lett.

• Falva Vince alapította meg 1931-ben a KMP helyi osz-
tályát Dombóváron (madgyesyháza lakos volt.)

A község megszűnt életének, eseményeinek megismerésé-
hez nyújt segítséget.

88 SZÁVAI Istvánné

Ünneplés Madgyesyháza.

• Dákó megyei Népszó, 1967. november 1.

A tárgyévben megrendezett kiállításokon a Szovjetunióról
és a magyar munkásságról kiemelt helyi eseménye-
kről, az események résztvevőiről íródott a ciklus és készült
a kiállítás. A kiállítást hozzágyűjtöttünk először meg,
Az írás részleteiben olvasható a kiállítás tárgyai és feldol-
gozói. A bibliográfiába való felvétel az indokolja,
hogy néhány fontos költéses eseményt nem lehetett fel-
adni a község megszűnt életének megismeréséhez az ill. elő.

06 TANÁCS László

A szocializmus építésének kezdetei és kiteljesedése
Békés megyében, /1946-1962/
1962, 61 p. 1 ábr. sokas.

A forrulat övétől 1962-ig köröli végül a népi demokrácia
történelmi fejlődésének eseményekben gazdag, ellentmondás-
os korszakát a szomszéd Békés megye területén. Meggyeo-
gyházásáról csak kevés adatot találunk benne. Feltűnő, hogy
dolgozat irásához jól használható.

- 07 A Tanácsköztársaság Békés megyében, 1919. (Szerk.
Sándor Foronc, Irkák (Döcsöl József, Fanasovits György,
alt.) Föld. és MZMP Békés megyei Bizottsága és a Békés
megyei Tanács V. Békéscsaba, 1969, 367 p. 27 t. 24 cm.

A mű elsősorban a megye területének gazdasági és társas-
társadalmi struktúráját, a forradalom előzményeit és eseményeit
ismerteti. Uttrő jönlőkére, kísérő próbálkozók a marade-
k tudományosság eszközeivel a Tanácsköztársaság megyén-
ből történelmi monográfiák összeállításával. Meggyeo-
gyházásáról körül 1910-ben a korszak területét és népeség-
esését, továbbá hogy ebben az időben Arad megyéhez és
Erdélyi járáshoz tartozol t. Szankivül több kevésbé adatot talál-
tu k. Olvasm nyos, közérthető forma és tudományos szint
jellemez. Pedagógusoknak jól használható szemléltető anyag
a forradalmi múlt elemzéséhez. További kutatásokhoz az
egyéb források végén levő irodalomjegyzékek adnak útmu-
tatást.

- 08 A tanácsok Békés megyében 1950-1975. (Szerk. For-
rács Márton, O. Kovács István, Nagy István alt.) Föld. és
Békés Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága.
Békéscsaba, 1975, (Műsor ny. Gyula.) 294 p. 22 cm.

községünkről fontos adatokat közöl, 1971. január 1-én
megyénkben 24 községet nagyközséggé nyilvánítottak,
köztük Medgyesegyhászi is. Felszámolja a nagyközség, 81
tanácsotagjának és 41 polgárjának névsorát. A Békés me-
gyei Tanácsa tagjai között 1 fő medgyesegyhászi tanácsota-
got nevez meg. (Dr. Tóth Pál)

A Nagyközségi Tanács tagjai tagságuk költöt (50 fő) co-
rolja föl. Ezen kívül több érdekelt adatot is találunk a mű-
ben.

A felszámolás óta eltelt 30 év, a tanácsok megalakulá-
sának 25. évfordulójára készült a könyv. A főszerkesze-
tő, Hortosy Márton a Megyei Tanács V. I. titkára.

E 35 év átmeneti időszakának nehézségeit, a tanácsoroni-
smer kelte utasának elismerését, leírja, és a kezdett
továbbmunkát mutatja be az egész megyére vonatkozta-
va. A megyeről általában ír, a települések csak a felso-
rolásoknál szerepelnek.

89 TÓTH PÁL dr.

A medgyesegyhászi szülötthon nő gyógyászati tevékeny-
sége 4 év munkája tükrében. (Ez a leírás a mezőkovács-
házi járási medgyesegyhászi szülötthonból.)

- Népegészségügyi. Fény. és 1964. 2. sz. 59-61.

A szerző - a medgyesegyhászi szülötthon főorvosa - írja,
hogy a szülötthon fokozatos csökkenésével a szülöttho-
k mellett egyéb nőgyógyászati műtétet, kezelést is vé-
geznek. E tevékenységet részletesen bemutatja, számadat-
okkal illusztrálva. A cikk második részében ismerteti a
szülötthon fejlődésének történetét 1951-től a társkö-
zségig.

A tanulmány külön érdekessége, hogy a szerkesztő meg-
jelenésében olvashatjuk: "A cikk vitányagnak tekinthető,
különösen olyan vonatkozásban, hogy nem nyitja ki a
nőgyógyászati betegségeket szülötthonokba a jelen körülmé-
nyek között..."

A szerző a Népegészségügyi című folyóiraton kívül rendszeresen cikkeket ír a Magyar Nőorvosok Lapjába. E cikkek külön léteiben való felvételét nem tartom indokoltnak, csak jelezni kívánom, hogy a megyei szülőotthon tevékenységéről a fentiek jelentek meg. A község egészségügyi fejlődéséhez fontos azalék.

90. **Votnami vendégek a megyeegyházi szülőkészítési nagygyűlésen.**
- **Békés megyei Népszó, 1968. március 15.**

A találkozó a községi művelődési ház és a Járati KISZ Elsőtagozat közösen szervezte. A község csaknem valamennyi fiatalja részt vett az ünnepély jellegű rendezvényen. A község KISZ története és megsz. alete szempontjából igen jelentős cikk.

91. **A viharsarok ifjúsága 1957-ben. Békés megyében, 1977.**
55 p. + 14 fotó. Hálalékok.

A KISZ Békés megyei Elsőtagozatának kiadványa az ifjúsági szövetség megalakulásának 20. évfordulójára készült. Általában megyei eseményeket és nagyobb városokban rendezett KISZ-történelmi eseményeket ismerteti. Megyeegyházairól is több adatot közöl, így többek között a helyi KISZ alapraszervezet megalakulásáról, az első alapraszervezeti választásokról ad tájékoztatást. Megtudhatjuk tehát, hogy Megyeegyháza első KISZ titkára Goraj Pál volt, aki

részt vett az első megyei KISZ titkári tanfolyamon. A bibliográfiába való felvétel azért indokolt, mert e jelentős eseményekről máshol nem olvashatunk.

4 OKTATÁS, MŰVELŐDÉS

- 92 Az arad-békései és hitv. ev. esperesség 1907. évi augusztus hó 15-én Aradon, 1908. július 29-én Békéscsabán, 1909. július 14-én Békéscsabán tartott rondes közgyűlésének és 1909. november 23-án tartott rendkívüli közgyűléséről felvett jegyzőkönyve. [Kollósz Iladó, nyomda- és óv nélkül.]

Medgyesegyháza mind egyik jegyzőkönyvben szerepel. Köszölk, hogy Zsilinszky Endre vallássegítő hol tanított és menyoni bért kapott. Megtudhatjuk az állami elemi iskola és gazdasági iskola beosztás-vezetését, az oktatók óradíjazását. Táblázatban felsorolja az iskolai tanulókat koruk és nemük szerint. Tájékoztatót kapunk továbbá Medgyesegyháza egyházi életéről, ismerteti a jegyzőkönyvek tárgyát, mely rendkívül érdekes és Medgyesegyháza községtörténetéhez, valamint moson-történetéhez elengedhetetlen dokumentumokat tartalmaz 1906-tól 1909-ig. Vallástörténeti, kulturális és történelmi szempontból egyaránt jelentős mű. Minden felsorolásban és táblázatban szerepel Medgyesegyháza. Zsilinszky Endre medgyesegyházi lakos, esperességi felügyelő révén több levél- és beadvány-dokumentum jelentős dokumentumokat szolgáltat a községről.

93 BALOGH György

Ahogy en láttam. A mosonkövesházi járás tanácsai közművelődési könyvtárainak kialakulása, és fejlődése a felszabadulástól napjainkig. Könyvtári tényleges pályásat. [1975.] 58. [2]p. Házil sokas.

terutalja és általános jellemzést ad a járás helyzetről, Medgyesegyházáról az általános részben közöl ipartörténeti és kulturális adatokat. Röviden ismerteti a községi könyvtár kialakulásának történetét. Tanulmányokban ismerteti az 1957-es és 1961-es évek könyvtári eredményeit. Közli továbbá a könyvtár helyét, típusát és eredményeit. A község kulturális életéhez fontos adatokkal szolgál.

94 BALOGH György

Híres emberek emlékei. (Dokumentumok a mezőkovácsházi járásban.)

- Nézéál Műhely. 1971. 3. sz. 24-40. p.

Többek között közli Medgyesegyházáról, hogy Schöner Mihály festőművész Medgyesegyházán született és ugyancsak itt született Simai Mihály költő. A két művész rövid életéről és munkásságát mutatja be. A cikk bemutatja a járás területén élő, vagy itt született írókat, művészeket, politikusokat, közéleti személyiségeket. Kulturális szempontból jelentős, módszertani jellegű.

95 BALOGH György

Könyvtárgyűjtemények és népművelési lehetőségek. (A mezőkovácsházi járási könyvtár tapasztalatai alapján.)

- Népművelési Hírlap. 1970. 2. sz. 190-200. p.

A járási könyvtár helytörténeti gyűjteményének kialakulásáról, a gyűjtemény felhasználásáról, az újszerűségről szól a cikk. Medgyesegyházáról 2 írtat tartalmaz. Megemlíti Simai Mihály költőt, és Schöner Mihály festőművészt. Felhasználható helytörténeti kutatáshoz. Medgyesegyháza képzőművészetének nagy alakjáról és az egyetlen medgyesi költőről ír, így a cikk művészeti-helytörténeti feldolgozások alapja lehet.

96 BALOGH György

Szűkebb hazánkról. A mezőkovácsházi járás a szépirodalomban. (Szöveggyűjtemény.) Összeáll.: --. Kiad a Nagyközsegi és Járás Művelődési Központ Népi történelmi és Honismereti Bizts. Munkaközösség.

Mezőkovácsháza. 1976, 8 p. Házil. soksz.

A helytörténelmi munka módszertani szöveggyűjteménye a fentli mű. Bemutatja azokat a műveket, amelyek a járás valamely településéről szólnak. Ugyancsak bemutatja azokat az irodalmi műveket, amelyeket olyan szerzők írtak, akik valamilyen formában járásunk helységéhez kötődnek. (Pl.: Itt születtek, Itt éltek huzamosabb ideig, vagy Itt tevékenykedtek.)

A járásra vonatkoztatva úttörő jellegű munka. A szerző először próbálkozott szépirodalmi gyűjtemény összeállításával. Ilyen jellegű gyűjtemény eddig nem látott napvilágot. Megyesegyháza 4 helyen szerepel benne: szerepelteti Simal Mihály költőt, mint megyesegyházi szerzőt. Felvosi a gyűjteménybe Cserecs Tibort, Gárdos Mariskát és egy Simal-verset, mivel ezek a művek konkrétan Megyesegyházát említik. Községünk művészeti emlékeinek felkutatásához ad segítséget.

97 BALOGH György

Szűkebb hazánkban, Életrajzi lexikon a mezőkovácsházi járásról. 1977. 110 p. Kézirat.

Az összeállítás azokat a személyeket mutatja be, akik a mezőkovácsházi járásban eslettek, vagy tevékenykedtek. Írók, tudósok, mérnökök, művészek, pedagógusok, politikusok munkái- és parasztmegmozdulások vezetői, néhány esetben más foglalkozású egyének is helyet kaptak a gyűjteményben. Nem törekszik teljességre, de az említett egyének teljes életművét, munkásságát és a róluk szóló irodalmat közli. Több mint 100 személyről közöl lexikális adatokat. Nem értekel, csak felsorol. Megyesegyháza 6 tételben szerepel.

A felsorolt személyek valamilyen formában közösségünkben fejtek ki tevékenységet. Így megismerhetjük Barna Károly jegyző, Dr. Gábor József pedagógus, Francs Vilmos népművelő, Zchener Mihály festő és Elmal Mihály költő életútját és munkásságát. A szerző köszi a személyekről szóló feldolgozások irodalmi jegyzékét. Helytörténeti szempontból jól felhasználható mű.

98 BALOGH György

Tudomány a népért! A tudományos ismeretterjesztés története a mesőkovácsházi járásban.

- Bekésel Élet, 1975. 1. sz. 117-139. p.

Medgyesegyházról megtudhatjuk, hogy 1970-ban közösségi TIT csoportot hoztak létre. A TIT előadásokról, azok színvonaláról, a hiányosságokról és azok módszertani javításáról ad tájékoztatást. Fontos helyismereti és kulturális szempontból jelentős információkat tartalmaz.

99 BALOGH György

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat munkája a mesőkovácsházi járás területén. A TIT és a helytörténeti munka kapcsolata járásunkban.

- Körbementi Honismereti Közlemények. 1969. 3. sz. 124-134. p.

A cikk a mesőkovácsházi járás ismeretterjesztő tevékenységét mutatja be 5 év tükében, 1963-1968-ig. A TIT tevékenységet leleményesen kapcsolja össze a helytörténeti munkával. Szerzője a járás TIT-Elkár, aki egyben a honismereti bázis vezetője, valamint a járás könyvtár igazgatója. Tapasztalatának bemutatásával sokoldalú módszertani segítséget nyújt e munka tökéletesítéséhez. Közsegunket több szempontból említi: említést tesz a jól működő, ors helyi TIT csoportról, valamint arról, hogy a közösségekben ifjúsági

klub működött. Az 1967-68-as évokban a községben filmklubot szerveztek, ahol archiv filmeket mutattak be, majd előadásokat tartottak a magyar filmgyártás történetéről és vívőselejteket rendeztek. A község kulturális életének megerősítéséhez nyújt fontos adalékokat.

100 CSENDE Béla

A művelődési otthonok negyed százada Békés megyében. 1949-1974. F. ad. a Békés megyei Tanács V. B. Művelődési Ügyi Osztálya.

Békéscsaba. (1974.) 172, [20] p. Illusztr. 26 cm.

A tanulmány a megyében levő művelődési otthonok felszabadulása óta eltelt közel 30 évet vizsgálja, elemzi, értékel és összegezi. Forrásértékű mű, mert a megyében teljesen érintetlen közművelődéstörténeti kérdéseire eredeti forrásokra épített, értékelte színvonalas esztétizációt adja. Meggyesegyházát említi a 161. oldalon, közli a művelődési otthon típusát, célját és fenntartóját. Megismerhetjük belőle a község közművelődési céljait ellátó klubját, ennek felszereltségét, helyét, vezetőjének nevét. Végül egy fényképet közöl a meggyesegyházi művelődési házról.

101 CSENDE Béla

A művelődési otthon jellegű bázisközpontokról.
- Békési Hét 1972. 2. sz. 291. p.

A tanulmány ismerteti a Békés megyei művelődési otthon jellegű bázisközpontok kialakításának idejét, célját, formáját, majd felsorolja a megye bázisközpontjait. Ezek szerint Meggyesegyházi művelődési háza a mezőgazdaságban dolgozó fiatalokkal való foglalkozás bázisközpontja. A bázisközpontot 1971. augusztus 17-én hozták létre a Békés megyei Tanács V. B. határozata alapján. Művelődési otthonok tevékeny-

ségéről és Medgyesegyháza művelődés történetével kapcsolatosan közöl fontos információt.

102. **Csellagászati hét rendezvényel.**
- Békési Hét, 1977. 2. sz. 267. p.

A Békés megyei TIT szervezet 1960. évi rendezvényei között fontos helyen szerepel a medgyesegyházi TIT előadás is. 1974 november óta tartanak cellagászati előadásokat és látványos bemutatókat a községben, mivel abban az időben állították fel a megye első községi cellagvizsgálóját Medgyesegyházán. A Medgyesegyháza TIT történetének fontos adaléka a cikk.

103. **DEDINSZKY Gyula**
Emlékezés Čablansky Kalendárra.
- Békési Hét, 1973. 1. sz. 132-139. p.

Az evangélikus aslovákok naptárát, a Čablansky Kalendárt (Csabal Kalendártum) részletesen ismerteti a szerző az 1920-1948-ig terjedő időszak alatt. Szerzők, cikkek részletes ismertetése jellemzi a kalendár jelentőségének méltatását. A szerző megemlíti többek között, hogy Medgyesegyházán is élt és törekonykodott egy aslovák író, neve Kokavec Ondrej. Néprajzi tanulmányokat és előadásokat írt a Čablansky Kalendárba. 1936-37-ben tevékenykedik. A medgyesegyházi aslovák nemzeti életének tanulmányozásához ad fontos adatokat.

104. **Diákcsó**
A Medgyesegyházi Művelődési Ház - Könyvtár - Filmszínház és Glanzlum közös kiadványa.
Medgyesegyháza, [1976. febr.] - [máj.]
Megj. havonként, 8 szerk. a szerk. als. Ny. stencillezett - 4 r.
[v. folyam- és sorrendezés nélkül, hónapjelzéssel.]

A rövid életű tájékoztatót helyettesíti ma a Medgyesegyháza művelődési programjából c. kiadvány. Ugyanazon kulturális intézmények szerkesztik a Diákszó cikket, főleg a gimnáziumi tanítók írták, de helyet kapott benne a nagyközönség v.b. elnökeinek, tanácsnokainak és egyéb közösségi szervek képviselőinek írái is. Szerepelt benne a művelődési ház és a mozi havi programja. Könyvtármertékeket, évfordulókat, megemlékezéseket is tartalmazott, valamint filmek leírásait. A nagyközönség kulturális életének megismeréséhez fontos adatokkal szolgált.

105. **Emlékkönyv a Mezőkovácsházi Hunyadi János Gimnázium fennállásának 25. évfordulójára.** (szerk. Balogh György, Kovács Sándor.) (Kiad. a) (Mezőkovácsházi Hunyadi János Gimnázium Igazgatósága.)
Mezőkovácsháza. 1977, 112 p. 23 cm.

A kiadvány az iskola megalakulásától eltelt 25 év eredményeit taglalja. Közéglünk több vonatkozásban is helyet kap. A 20. oldalon "az érettségisok közösségi megbeszélése" címező alatt olvashatjuk, hogy Mezőkovácsházáról a járási székhely gimnáziumában 100 fő érettségizett az eltelt időszak alatt. A 30. oldalon "a testi nevelés" címező alatt olvashatjuk, hogy az egészségügyi felvilágosítás terén sokat tett Dr. Tóth Pál mezőkovácsházi szülésszervező orvos, aki rendszeres előadásokat tart a gimnáziumban. A 31. oldalon, ahol az SZM munkáját értékelik, a választmányi tagok névsorában szerepel Hajnal Géza szülő mezőkovácsházi lakos. Végül Balogh György járási könyvtárigazgató újságcikk-bibliográfiáján olvashatjuk a Békés megyei Néplás 1962. október 26-i számában, hogy tervek szerint Mezőkovácsházán új gimnázium épül. A kiadvány felhasználható helytörténeli kutatásokhoz, dolgozatok írásához.

- 106 Felavatták Békés megye első községi csillagvizsgálóját.
- Békési Élet, 1975. 2. sz. 454-455. p. + 5 fotó.

1974 novemberében a TIT Békés megyei Szervezete és a Medgyesegyházi Művelődési Ház a helyi gazdasági szervek áldozatkész közreműködésével, közös finanszírozással Medgyesegyhásán, a művelődési ház korszerű épületének tetején építettek fel a távcső 3,8 m átmérőjű kupoláját és helyezték el benne a TIT Uránia Csillagvizsgáló Intézet által készített 250/5000 mm-es Cassegrain típusú távcsövet. A következő években a két fenntartó szerv fontos megyei csillagászati bázisként fogja működtetni.

- 107 Feszabadulási vetélkedő Medgyesegyhásán.
- Békés megyei Népművelés, 1975. április 16.

A vetélkedőn szociálleta brigádok között döntötték el, hogy melyik a "legjobb művelődő" brigád. Medgyesegyhásán évente megrendezik a szociálleta brigádok közművelődési vetélkedőjét. A község kulturális élete szempontjából érdekes cikk.

- 108 FRANCZ Vilmos
A film szerepe, alkalmazásának módjairól a népművelésben. [Hadj. a] Békés megyei Népművelési Tanácsadó.
Békéscsaba, 1967. 24 p. [Hajl. soksz.] 22 cm.
/Módszertani Füzetek 17./

Medgyesegyházáról elszórt adatokat közöl, többek között hogy Medgyesegyhásán a filmvetítéseken sok a diák látogató, de rapasodikus a kihasznált alkalmak száma. Megállapítások szerint nem folyik megfelelő szervezés a tanulók körében. A módszertani szempontból jelentős írás Medgyesegyháza tekintetében a kult. urális élethez kapcsolódhat, esetleges kutatások esetén.

109 GÁCSÉR József

As életmód és kultúra szociológiai vizsgálatának néhány Békés megyei tanulója.

• Békési Let. 1974. 1. szám. 3-20. p.

A kultúra vizsgálatánál a szerző kitér az oktatási intézményekre is. Medgyesegyházáról közli, hogy 1960-ban volt a községben középiskola, felsorolja a tantervek és tanulók számát. Végül megállapítja, hogy a gimnázium 1970-ben megszűnt. Az iskola jelenlegi igazgatójának közlése szerint a megyei gimnázium 1962-től 1973-ig működött, az utóbb beolvadt a járási székhely középiskolájába. A község oktatási tevékenységének megismerése céljából jól használható a cikk.

110 GYÖNGYÖSI Lászlóné

A mezőkovácsi járás könyvtárainak története és fejlődése a felszabadulástól napjainkig.

1969. 19 p. Házi sokas.

A hazánk felszabadulásának 25. évfordulójára készült pályamű felépítése tervszerű, szabatos és logikus. Az elő könyvtártörténeti feldolgozás járásunkról. A szerző a tematika felépítésénél községenkénti bontást nem alkalmaz. Ennél fogva Medgyesegyházáról csak néhány adatot tudunk meg, de ezek olyan jelentősek, hogy feltétlenül helyet érdemelnek a bibliográfiában. Az adatok a következők: felsorolja a megyei könyvtár eredményeit évek szerint, lakosság, könyvállomány, olvasók száma szerinti bontásban. Könyvtári adatokon kívül más kulturális intézményekről is tájékoztatást ad. Közli többek között, hogy közegünkben 1945 után gimnázium működött, 1958-ban filmzínház épült stb. A község kulturális életével kapcsolatban jól használható adatokat közöl.

111 Híradó

A medgyesegyházi Vae- és Falpari KTSs Lakatos Péter KISZ alapszervezet kiadványa. [Medgyesegyháza, 1976 -]
[Megjelenik kéthavonként.]

A kiadvány szerkesztője a Vas KTSz KISZ titkára. A mozgalmi élet hírei mellett a cikkek között helyet kapnak a szövetkezetpolitikai események, évfordulók, kulturális jellegű cikkek. Az eddig megjelent 7 szám igen változatos és sok tartalommal büszkélkedhet. Erenyel mellett alapvető hibája, hogy szerkesztése nem egységes. Nem egyszer irreálisan élménybeszámoló, lényegtelen események leírásával tarkítja. Dokumentációs szempontból hiányos. Megjelentéssel évet és körülményeket egyáltalán nem közöl. Csak a szövetkezet dolgozóit számára jelenthet hasznos tájékoztatást. Néhány cikknél azonban a fenti megállapítás is erősen vitatható. A bibliográfiába való felvételét az indokolja, hogy a községben jelenik meg, folyamatosan használható.

112. Könyvesbolt megnyitó.
- Békési Flet. 1976. 2. sz. 308. p.

1975. szeptember 16-án 12 órakor került sor Medgyesegyházán a Művelt Nép Könyvtérfejlesztő Vállalat helyi könyvesboltjának megnyitására. A megnyitó körülményeinek részletes elemzése jellemzi a cikket. Kulturális szempontból is fontos adatot szolgáltat, ugyanis leírta az ünnepélyes átadást követő irodalmi est programját is, amelyet a községi könyvtárban rendeztek meg. Kereskedelmi és kulturális szempontból egyaránt jelentős cikk.

113. Költészet Napja Medgyesegyházán.
- Békési megyei Népszav. 1975. április 15.

Nagyszabású rendezvénysorozat kezdődött Medgyesegyházán 1975. április 11-én, József Attila születésnapján. Bata Imre irodalomtörténet, Korompál Vall színművésznő, Zala Márk előadóművészek, valamint az Orosházi Madrigál Kórus szerepelt Szokolai Bálint vezényletével a könyvtárban.

A nagyszerű rendezvényről szóló cikk felvétele azért indokolt, mert megyesegyházán a könyvünnepek megrendezésének nagy hagyománya van.

- 114 **Községi klubot alakított két megyesegyházi KISZ ifjúságszervezet.**
- **Békés megyei Népszó, 1968. március 19.**

A klub megnyitásának alkalmát, 80 fő KISZ fiatal kulturális gondjait, céljait, lehetőségeit ismerteti a cikk.

- 115 **LACHATA István - ZSILINSZKY Emília**
Fizikailörténeli mozzanatok az általános iskolai fizikai tanításában.
- **A Gyorsuló Időben. Közlemények a Békés megyei pedagógusok oktató-nevelő tevékenységéből.**
Békéscsaba, 1971. 2. sz. 83 p. 20 cm.

A megyesegyházi általános iskola felsőtagozatos osztályainak fizika órán mutatják be a szerzők. Osztályonként ismeretlik a kialakított helyi módszereket, amelyek fontos nevelési célokat szolgálnak. A bibliográfiába való felvétele kulturális szempontból fontos.

- 116 **LACHATA István**
A tanári személyiség hatása a tanulók tanulmányi teljesítményére.
- **A Gyorsuló Időben. Közlemények a Békés megyei pedagógusok oktató-nevelő tevékenységéből.**
Békéscsaba, 1977. 10. sz. 131 p. 20 cm.

A megyesegyházi általános iskola tanulóival folytatott kísérletet a szerző, aki megyesegyházi tanár.

A cikkben elemzi a pedagógiai hatás befolyását, bemutatja a hipotézist, kísérletet közöl és elemzi. Az eredményeket grafikonon ábrázolja. A kísérletben résztvevő tanulókat név szerint is felsorolja. A község kulturális életének megismeréséhez nyújt fontos adatokat.

117. LITAUSZKI Tibor

Eredményes kísérlet a mezőkovácsházi járásban bázistevékenységi rendszer kiépítésére.

- Népszíni élet. 1970. 3. sz. 453-461. p.

A szerző, a Békés megyei Művelődési Központ igazgatója beszámolója az 1968-ban kezdődött érdekes közművelődési kísérletekről. Ezek a kísérletek a bázisközpontok kialakításával foglalkoztak. A központok bevezetésének okait, lehetőségét ismerteti a szerző, majd a járás településeinek bázistevékenységét sorolja fel. Ebből kiderül, hogy Medgyesegyháza 1969. január 1-től teljes bázistevékenységet a fotózás, filmezés járásai szükségleteinek kielégítésében vesz részt. Majd ismerteti a bázisközpontok feladatait általánosságban. Speciális feladatok címszó alatt a felsorolt községek feladatait ismerteti részleteiben és ismerteti munkájuk eredményeit. Megtudhatjuk, hogy Medgyesegyházán a fotós bázisközpont tagjai 1969-ben 12 községben fényképezték le a felzabálás utáni letelepítvényeket. Ezek a fotók alapozták meg a járási fotóarchívumot. A bázisközpont további feladata az archívum gyarapítása. A község közművelődésének megismeréséhez fontos történelmi adatokkal szolgál.

118. Magyar könyvtártudományi bibliográfia. Közreadás az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ. Bp. 23 cm.

1962. 2. r. Magyar hírlapokban megjelent könyvtári vonatkozású cikkek.

(Összeáll. Somogyi Anna.) 1963. 69 p. 23 cm.

Medgyesegyházáról a 32. oldalon a következő adatokat olvashatjuk: termelőszövetkezeti könyvtár létesült Medgyesegyházán (Megjeleni a Békés megyei Népújság 1962. október 31-i számában.). Kulturális szempontból jelentős cikk.

119. Medgyesegyháza. Művelődési ház előtt: Kalmár Márton olvasó fiú című bronzszobra. Méretei 190 cm; megbízás 1970. III. pályázatmentes terv alapján.
- Művészet. 1978. 2. sz.

A címlírásban ismertetett szobrot október 6-án avatták fel a medgyesegyházi művelődési ház előtt. E köztéri felvétel a bibliográfiába azért indokolt, mert a községben ez az egyetlen köztéri szobor. Felállításának időpontja azért esett október 6-ra, mert ez a község felszabadulásának napja.

120. Medgyesegyháza nagyközség művelődési programjából. A Medgyesegyházi Művelődési Ház, Ifjúsági Ház, Könyvtár, Könyvesbolt, Filmszínház közös kiadványa.
Medgyesegyháza. [1975-] [Megjelenik havonta.] [Illusztr.]
Házi sokas.

E kiadvány a Diákszó utódja, az egész község közművelődési programját ismerteti havonként. Megemlékeznek benne évfordulókról, tájékoztatókat adnak filmekről, könyvekről. Ünneplő alkalmakkor versek, novellák találhatóak benne. A község közművelődési tájékoztatása szempontjából nagy jelentőségű.

121. Megyénk első csillagdíját avatták Medgyesén.
- Békés megyei Népújság. 1974. szeptember 29.

Társadalmi összejövésen készült amatőr kollégiumi áll-
liottak fel a madgyesegyházi művelődési ház tetején, ahol
táncolva bemutatókat rendeznek. Ünnepeken átadásra ren-
velt Dr. Kulln György professzor. A község kulturális éle-
tének tanulmányozása céljából jelentés.

- 122 Nyolc tantomei gimnázium ó, ül Madgyesegyházán,
• Ucker megyei Népkultúra, 1967. június 6.

A 7 millió forintos beruházás tervét részletesen ismerteti a
cikc. Főszöveg, hogy a nagy beruházás után egy kollé-
gium felépítésének tervét lecsúszolnak a községi építkezé-
sek között. A cikc az építkezés szükségességét részletesen.
(A 7 millió forintos beruházás elmaradt, mert az építkezés el-
késztése előtt a gimnázium megalapítására nem volt igény.)
(A 70-es évek elején az 1962-ben létesült középiskola meg-
esült.)

- 123 Szohónor Mihály
• Művészeti Lexikon. (Szabó, László Edig.)
Bp., 1973, Akad. Kiadó, 687 p., 96 k., 25 cm.

Szohónor Mihály festőművésze az 880. oldalon olvashatunk.
A lexikonban kitér, hogy a festőművésze Madgyesegyházán es-
tült. A ma is élő európai híres festő 1923-ban született. Is-
mert képei Gyulaudvari Iván; A Miska kancsókat párjaként elké-
szítte Juliet, Sobri Jókai, sőt az angol koronaűrt is; Szilágyi
Béla údoljosságában bemutatására került Mlyos Gyula-darab,
a Tüve-levél okádására bábí orvost készíti; Koc, tanulmá-
nyok.

Szohónor Mihályról szóló irodalom:

Művészeti Lexikon. Bp., 1966, 4. költ. 234. p.

Művészeti Kiváló. Bp., 1973, 555. p.

Borárosky József László: Szohónor Mihály. - Művészet, 1969.
október. 46. p.

Nagy Ildikó: Schéner Mihály tabul. - Művészet, 1974. 1. sz. 10-12. p.

Frank János: Schéner Mihályról. - Élet és Irodalom, 1969. 50. sz. 8. p.

László Gyula: Schéner Mihály kaposvári kiállítása. - Jelenkor, 1969. 4. sz. 377-379. p.

László Gyula: Schéner Mihály művészete. - Új Auróra, 1977. 2. sz. 35-37. p.

Solymár István: Schéner Mihály kiállítása a Csók Galériában. - Hírszemle, 1969. 11. sz. 1019-1020. p.

Békés megye lakói a Békéscsabán évente megrendezendő Állami Tárlatokon ismerkedhetnek Schéner Mihály művel. A fent felsorolt művek Schéner Mihály életét és műveit ismertetik. A község művészeti életének megismeréséhez fontos adalékokat szolgáltatnak a fent felsorolt művek.

124 SASS Ervin

Összeeszedem a világot is.
- Békés megyei Népszavak, 1966. február 20.

Képes riport a megyesegyházi községi könyvtárról. A községi könyvtár vezetője Gál Istvánné 1953-tól több be nem-művelői hivatását, 1957-től ő a könyvtár vezetője. Változatos munkájáról, élményeiről, terveiéről és lehetőségeiről vall a cikkben. A cikk kulturális szempontból jelentős. A könyvtár tevékenységéről is átfogó képet kapunk.

125 SZABÓ Ferenc

A helyi és az országos hírlapok elterjedése, olvasottsága Békés megyében 1911-ben és 1923-26-ban.
- Békés Élet, 1970. 3. sz. 503-511. p.

A tanulmány a volt elkei és kovácskői járások községeiről, így a jelenlegi mosókovácskői járás minden községéről kö-

zól adatkait. Medgyesegyházáról a következőket 1926-ban a község fejlettségéhez képest kevés újságot járattak az emberek. A Medgyesegyházára érkező napi példányszám 12 főle lapból csak 68-at tett ki. A Pesti Hírlapot olvasták legtöbben (21 fő), 7 előfizetője volt a Pesti Naplónak és a Nemzeti Újságnak, 6-6 a Budapesti Hírlapnak és az Új Barázdának. A község kulturális életének műlájához fontos adatokkal szolgált a cikk. Felhasználható helyismereti kutatásokhoz és dolgozatok írásához.

126. Szász 100 éve született V. I. Lóni,
Községi szintű vetélkedő 1. forduló. [Kiad. a] [Művelődési
Ház Medgyesegyháza.]
Medgyesegyháza, 1970, 3+2 p. 21 cm.

Nyomdai borítóval, stencil sokszorosítottú belső lapokkal készült. Két fordulóban ismerteti a vetélkedő menetét, díját és felkészülési anyagát. Az első forduló 3 oldal, a vetélkedő 30 kérdését sorolja fel. A 2. forduló 2 oldal, 26 kérdést sorol fel. A község kulturális életének tanulmányozása szempontjából jelentős.

127. TAKÁCS László
A helytörténeti-honismereti munka helyzete és feladatai
a mezőkovácsi járásban.
- Balogh György - Oltvai Ferenc - Takács László: A
mezőkovácsi járás helytörténeti-honismereti forrása.
Kiad. a Járási Tanács V. B.
Mezőkováczháza, 1969, 106 p. 22 cm.

A három szerző fontos módszertani kiadványának 7-33. oldalán találjuk Takács László művét, amely helyismereti kutatásokról ad képet. Medgyesegyházáról pontosan közli, hogy mikor, melyik megyéhez és melyik járáshoz tartozott.

A bibliográfiába való felvétele a község társadalmi életének tanulmányozása szempontjából indokolt.

128 **TAKÁCS László**

József Attila emléke Békés megyében.
- Békési Hírl. 1969. 1. sz. 82-94. p.

Járásuk területe és minden községe név szerint említve, többször is előfordul a tanulmányban. A szerző a battonyai Miksa Klemen Gimnázium igazgatója. Battonyán a József Attilával kapcsolatos hagyományokat országos viszonylatban is szépen ápolják. A szerző feldolgozt a az egész megye kapcsolatát nagy magyar költőnkkel. Felméréseket készített a megye könyvtárainak, művelődési házainak és iskoláinak József Attilával kapcsolatos munkájáról. Megállapításokban három helyen szerepel Medgyessyvárosa. A községi könyvtárban több könyv és tanulmány található a költőről. Születésének évfordulójáról előadásokkal, vetélkedőkkel emlékeztet meg. A község közművelődési életének tanulmányozásához fontos adalékkal szolgál. Ajánlható közművelődési szakembereknek és helytörténeti kutatóknak.

129

A tanév megkezdésének személyi és tárgyi feltételei.
- Békés megyei Népszó. 1967. szeptember 1.

A cikk adatai szerint 1968-ban 560 általános iskolai tanuló és 28 pedagógus, valamint 25 tanuló csoport tanult 17 tanteremben. Emellett esti és levelező gimnáziumi oktatás is működött. Az iskola technikai felszerelése a követ kezdi: 2 rádió, 3 televízió, 2 lemezjátszó, optikai kóp, hangos- és dia-vetítő. Az iskolában korszerű világítás található minden tanteremben és jól berendezett szertárak. A gimnázium 5 tanuló csoportot működtet. Az iskolával kapcsolatos beszámoló rész-

letett lád a cikkben. A község közoktatásának megismerése szempontjából pontos adatokat közöl.

- 130 Tények és számok Békés megyéről. (Szerk. Jakob Mihály.)
Békéscsaba, 1976, 217 p. 19 cm.

A mű Medgyesegyházát a 105. lapon említi. A megye képzőművészeti élete című alatti ismerteti Schéner Mihály művészetét. Közli, hogy a festő az évente Békéscsabán megrendezett Földi Tárlaton rendszeresen kiállítja képeit. Képzőművészeti tájékoztatáshoz jól használható a mű.

- 131 Ünnepej volink! 25 éve szabadult föl hazánk. Medgyesegyháza község ünnepi programja, 1970. [Nyomdal bontóval 3 lapos stencillezett ünnepi program.] [Lád a Művelődési Ház]
Medgyesegyháza, 1970, 3 p.

As Ünnepi kiadványban köllemennyel üdvözlök az olvasót, Naranyl Ferenc As a merészség című verséből egy idézet szerepel az első oldalon. A második oldaltól kezdve a nagyközség Ünnepi programját részletesen ismerteti. Külön érdekossége a kiadványnak, hogy itt közli az új művelődési ház átadásának idejét és Ünnepi programját. Medgyesegyháza kulturális életéhez fontos adalékkal szolgál. Ajánlható közművelődési szakembereknek és a művelődés iránt érdeklődőknek.

- 132 (VIRÁGH Ferenc)
Békés megyei sportemlékkönyv. Adatok Békés megye sporttörténetéhez. I.
Békéscsaba, 1960, 116 p. 19 cm.

A megye három évének sporteseményeit lementeti a mű. Medgyesegyházáról elezót adatokat találunk. Lemerteti a futballmérkőzések idjét, helyét, eredményeit. Több helyen sportolók névsorát említi. Külön részben az 1957-60-as évek sporteseményeit közli. Ajánlható a helyi sportesemények iránt érdeklődő olvasóknak.

5 SZÉPIRODALOM

a. Medgyesegyházáról szóló szépirodalmi művek

133 CERES Tibor

Fergeteg fia. Elbeszélések.
Bp. 1955, Magvető, 357 p. 22 cm.

A Medgyesegyházáról szóló novella címe: Katalin könnyei. A mű egy özvegyasszony életéről szól. Bemutatja a paraszti élet szépségét és nehézségét. A novella medgyesegyházi vonatkozású, bár az író a község nevét megváltoztatja és Meggyesbánkút néven emlegeti. A Medgyesegyházáról szóló szépirodalmi művek fontos darabja.

134 FARKAS Mályás

Dandában. A járás felszabadulásának 25. évfordulójára készült helytörténeli pályázat. [1970.] 14 p. [Házi soksz.]

A szépirodalmi jellegű megemlékezés a felszabadulás medgyesegyházi eseményeiről szól. Szereplői kamaszkorú fiúk. Az események, amelyeket megörökít, községünkben történtek. Szubjektív jellegű visszaemlékezés a községről felhasználható

adatok nélkül. A bibliográfiába való felvétele azért indokolt, mert a pályáson helyezést ért el.

- 135 Gárdos Marika *Medgyesegyhásán.*
- Békés megyei Népiújság, 1973. március 6.

A cikkben Gárdos Marika élményeit elevenednek meg, Botyánasky János levele alapján megismerjük nőmozgalmi látogatásának eseményeit. Botyánasky a szemtanú emlékezései közül. A cikk megemlíti, hogy Gárdos Marika medgyesegyhási élményeit novellában feldolgozta. A község széptudalmának és mozgalmi életének tanulmányozása szempontjából fontos adatokkal szolgál, ezért a bibliográfiába való felvétele indokolt.

- 136 GÁRDOS Marika
Szállj gondolat, .. Visszaemlékezések,
Bp., 1961, Széptud. Kiadó, 383 p. 18 cm.

A szorső a magyar nőmozgalom vesztő képviselője. Igen sokat utazott az országban. Emlékei a Szállj gondolat... és a Kukorloán térdepelve című kötetben írta meg. Mint a szocialista munkáspárt szónoka körül Medgyesegyházára, nőmozgalmi gyűlésre az 1900-as évek elején, s így emlékezik emlékeire: "Nyárt vasárnap reggel nőgyűlésre érkeztem Medgyesegyházára. Sokan vártak az állomáson a suhogó osz ellonóra, köztük vagy egy tucat fehér ruhás fiatal lány, akik mindjárt közrefogtak, s papírosból készült virágcsokrot nyomtak a kezembe. A férfiak közül, aki először szorított kezem velem, nem volt más, mint Moravcsy Mátyás elvtárs, a régi parasztharcos. A negyedik faluból fogadásomra az éjszaka folyamán odagyalogolt resesbunda szepen elfújta a Marsallalás-t, meghatott szívvel indultam útnak ..."

A szep fogadtatáson kívül a gyűlés össennyelt részletesen ismerteti a novellában. Munkásmozgalmi és szépirodalmi szempontból egyaránt az egyik legjelentősebb dokumentum közösségünkéről.

b. **Medgyesegyházi assaók szépirodalmi művel**

- 137 **ÁGH István - SCHÉNER Mihály**
Frumpillyomó husár.
Bp. 1977, Móra Kiad. 29 p. 26 cm.

Ágh István 6 éven felüli gyermekeknek írt verseskötetét Schéner Mihály medgyesegyházi szállású, európai hírű festőművész 18 színes művének felolvasolata illusztrálja. A kötet művészi élményt nyújthat a gyermekeknek, mert a költői versek mellett az életrajzi, Schéner Mihály illusztrációját pedig játékosak, népszerűek és érdekesek. A művész képeiről a felvételeket Benesik Mária és Gotli Egon készítette. Ez a mű Medgyesegyháza szülőföldjének, Schéner Mihály festőművészetének népi ihletésű, művészi esztétikuságát mutatja be. Közéleti történelmi bibliográfiájában feltétlenül helye van.

- 138 **SCHÉNER Mihály -**
Magyar Irodalmi Lexikon III. költ.
Bp. 1965, Akad. Kiadó. 614 p. 24 cm.

Schéner Mihályról az 59. oldalon olvashatjuk Medgyesegyházán született 1935. augusztus 14-én. Költő, szegeden él, a Dél-Magyarországi munkatárs, az írószövetség Dél-Magyarországi csoportjának titkára. A róla szóló irodalom legjelentősebb feldolgozása a Kortárs című irodalmi folyóiratban Kovács Gábor Iván cikke. (1963.)

Onálló művel:

Az éjre pingált kiscsalgó. Bp. 1976.

Kenyérizsgáló. Bp. 1974.

E kötet 34-38. oldalán található a Zsoltáros ének című vers. Ebben megemlékszik szülőfalujáról, Medgyoszegyházáról és barátságáról, Schéner Mihályról. A vers érdekessége, hogy a Békési vers című antológiában ugyanezen a vers nézők címmel is megjelent a 61-65. oldalon.

Látás és látomás. Bp. 1965.

Virradat vitorlái. Bp. 1962.

Ebben található a Medgyoszegyháza című vers, amely lírai megemlékezés a költő szülőfalujáról.

Gyűjtemények, amelyekben megjelentek művel:

Békési vers. Békés megyei költők antológiája, Békéscsaba, 1975.

A 61-77. oldalig a költő 5 versét tartalmazza, amelyek a felzabadosítás óta eltelt 30 esztendő építő munkájáról szólnak.

Caönd és azó között. Békés megyei költők középradióalmi antológiája, Békéscsaba, 1972.

A költő művel a 109-296. oldalakon található, az összerakás című versét is 3 ltra.

Sajtóban megjelent művel:

Felzabadosultunk, 1969. szeptember. A mezőkovácsházi Járás Pártbizottság külön kiadványa Battonya felzabadosulásának 25. évfordulójára.

Az egész járás felzabadosítással szeményelt bemutatja. A címoldalon Simai Mihály verse köszönti az olvasót. Cím: Veteránok. A költemény e vidék munkásmozgalmi veteránjainak állít emléket.

Fentiekén kívül rendszeresen publikált és publikál a következő folyóiratokban: Tiszatáj, Új Auróra, Új Hang, Viharsarki Élet.

6 BIBLIOGRÁFIA

- 139 BALOGH György
Cikkbibliográfia. Ezt írta járásunkról a Békés megyei Népújság. Szerk. és Összeáll. --. 1964, 23 p. Házl soksz.

A bibliográfia érdeme, hogy összegyűjti a járás községeiről megjelent cikkeket, amelyek nélkül a helytörténeli kutatás igen nehéz lenne, mivel könyv alakban kevés a környékről összegyűjtött dokumentáció. Medgyesegyházáról összesen 27 tételt sorol fel. A téma változatos. Szerepelnek benne a község gazdasági, társadalmi, kulturális és sport eseményeiről szóló híradások. Jelentőségük igen nagy értékű.

- 140 BALOGH György
Felszabadulás a moszkovácsházi járásban. Bibliográfia. Hozánk felszabadulásának 30. évfordulójára. Összeáll. --. Klau, a Nagyközségi és Járási Könyvtár.
Moszkovácsháza, 1974, 22 p. Házl soksz.

A műben szereplő tételek a járás felszabadulási eseményeit és a felszabadulás óta eltelt 30 év építő munkáját örökltik meg. Medgyesegyházáról 5 tételt közöl. Ezek fontos adatokat nyújtanak Medgyesegyháza felszabadulási eseményekhez, valamint bemutatják 30 év eredményeit. A község felszabadulásáról és fejlődéséről nem kapunk teljes képet a tételek alapján, csak kilinduló pontot a kutatáshoz. Az egész járásra vonatkozó hasznos tájékoztatást nyújt helyismereti kutatásokhoz.

141 BALOGH György

A mezőkovácsházi járás helyismereti könyvésze.
- Balogh György - Oltyai Ferenc - Takács László: A mezőkovácsházi járás helytörténeti-honismereti forrása. Kiad. a Járási Tanács.

Mezőkovácsháza, 1969, 160 p. 22 cm.

A mezőkovácsházi járás alapvető bibliográfiája a helyismereti kutatás fő forrása eszükobb hasánkban. Közel 50 tételt tartalmaz Medgyesegyházáról. Medgyesegyháza bibliográfiájának összeállítása ebből a műből indult ki.

Dr. Pátor László a Békési Élet 1970. 1. számában kritikát ír a műről. Kritikája kitér a helyismeret-helytörténet fogalmak magyarázatára, s a mezőkovácsházi járás bibliográfiájáról szólva rámutat a mutató hiányára.

142 BALOGH György

Ötven könyv a mezőkovácsházi járás 50 évéről. (Bibliográfia a Magyar Tanácskozársaság 50. évfordulójára.) Kiad. a Járási Könyvtár.

Mezőkovácsháza, 1969, 50 tétel. Házi soksz.

A Tanácskozársaság - és az azóta eltelt 50 esztendővel - kapcsolatos olyan irodalmi művekre, könyvekre, tanulmányokra, nyomtatásban meg nem jelent szakdolgozatokra hívja fel az olvasók figyelmét, melyek közvetlenül a mi eszükobb hasánk, járásunk kösszolgolnok eszoményelt örökítik meg. Medgyesegyházáról 6 tételt közöl. Témái a következők: a kösszég felszabadulása, mozgalmi élete, különös tekintettel a nőmozgalomra, népmozgalmi statisztikai adatok, vöröskatonák eszemélyi adatai. A bibliográfia helytörténeti kutatáshoz jól használható.

143 BALOGH György

Róluk szól a hír... Cikkbibliográfia. (A mezőkovácsházi járás művelődési hájáról, művelődési hásszervező Intézményeiről.) [Összeáll. --.] [1975.] Házi soksz. 381 tétel.

A mozókovácsnémet járás művelődési házairól, művelődési ház jellegű intézményekről a sajtóban megjelent cikkek gyűjteménye. Fontos és jól használható segédeszköz a járás kulturális életének megismeréséhez. 28 évet tár fel: 1949-1974-ig költi a forrásokról készült cikkek. Medgyesegyházáról az általános részben 12 tétel tartalmaz, majd a községről külön kiemelt részben 32 tétel foglalkozik a nagyközség közművelődési életével. Témái a következők: színház, zenelátás, táncos rendezvények, ifjúoktatás, gazdasági feladatok, társadalmi munka, klubok, szakkörök tevékenysége, bázisközpont, a nagyközség kulturális élete 50 év távlatában.

▲ művet haszonnal forgathatják mindazok, akik községünk és a járás kulturális életéről bővöbben kívánnak tájékozódni.

144. Békés megye bibliográfiája. Ajánló bibliográfia. [Kiad. a Megyei Könyvtár Békéscsaba.] é. n. 167 p. 29 cm. Házil. soksz.

A mű helynévmutatója és címszával nem említi konkrétan Medgyesegyházát, de ezek megyei vonatkozású összefoglaló művet tartalmaz, amelyeket bibliográfiában felhasználhatunk. Ezért felvételét a bibliográfiák között indokoltnak tartom.

145. Békés megye sajtóbibliográfiája 1855-1973. (Összeáll. a Megyei Könyvtár Munkaközössége. Vez. Kovács Mária.) Békéscsaba. 1974, 365, [12] p. 25 cm.

▲ 139. tótszám alatt olvashatjuk.

Díjazó.

▲ Medgyesegyházai művelődési ház, könyvtár, filmzsinóros és Gimnázium közös kiadványa.

Medgyesegyháza,

1970. febr. - máj.

Megj. havonként.

Szerk. a szerk. tit.

Ny. stencillezett - 4 r.

Folyam- és sorrendezés nélkül hónapjelzéssel.

146. A Békés Megyei Írót repertórium 1960-1975. Összeáll. Kovács Mária. Kiad. a Békés megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya és a TIE Békés megyei szervezete. Békéscsaba, 1977, 132 p. 25 cm.

Az elő részben a megjelenési időknek rendjében, ezen belül a közlés sorrendjében tárja fel az anyagot. A tételeket folyamatosan számozza és a mutatóban, mely a repertórium része, szerepel, a tételekben hivatkozik. Rendkívül jól használható mutatója van, amely értékelhető és jól tájékoztató. A Medgyesegyházáról szóló tételek a következők:

652. tétel: Lakatos Pál

Adatok Békés megye délkeleti részének településtörténetéhez a honfoglalás korától, különös tekintettel Nagykamarás és Medgyesegyháza községekre.

2. kép.

1048. tétel: Felavatták Békés megye első köznevelési tanfelügyelőjét Medgyesegyházán

5 kép.

147. BENIC Lóránd - LORINCZE Lajos
Magyar nyelvjárás bibliográfiája 1817-1949.
Bp. 1951, Akad. Kiadó, 259 p. 23 cm.

A 21. oldalon Arad megye alatt Medgyesegyházáról közöl egy képet, amelyben megjelöli, hogy prózaíróról van szó, az Ethnographia c. folyóirat LII. évf. 127. számában található. Érdekesége miatt felvételel a bibliográfiába indokoltan találom.

- 148 Harminc év. Válogatott ajánló jegyzék Békés megye történelméről, 1945-1974. Kiad. a megyei könyvtár Békéscsaba, 1975, 37 p. 29 cm. Házil. péld. sz.

A mű Medgyessyvárást nem említi, de felveszi a megyei összefoglaló műveket, a ezekben Medgyessyvárást is megtalálhatjuk. Összefoglaló jellegű mű, a megyéből csak a nagyobb településeket említi ki. Összeállításom során az ajánló jegyzéket felhasználtam, felvétel a bibliográfiába indokoltak tartom. Helyi történelmi kutatásokhoz, dolgozatírásához ajánlható.

1. fejezet

2. fejezet

3. fejezet

4. fejezet

5. fejezet

6. fejezet

IV.

MŰTATÓK

7. fejezet 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110
111 112 113 114 115 116 117

8. fejezet

9. fejezet

10. fejezet

11. fejezet

12. fejezet

13. fejezet

14. fejezet

15. fejezet

16. fejezet

17. fejezet

NEVNYUTATÓ

Áróny Bebeatyén 21

Agh István 137

Anda Mátyás 56

Bajkai Géza 108

Bálint Alajos 2

Balla Imre 36

Balogh Ferenc 26 5

Balogh György 27 78 93 94 95 96 97 98 99 105
127 139 140 141 142 143

Bánask. Lajos 71

Boránszky Józ. László 123

Baranyi Ferenc 131

Barna János 3 19

Barna Károly 97

Bata Imre 113

Bocher Antal 42

Bogal József 67 87

Bonczik Mária 137

Bonkó Lóránd 147

Borovazky Samu 7

Botyánasky János 6 138

Botyánask. István 6

Brackó István 82

Brandenburgi György 18

Corvin Erzsébet 22

Corvin János 21 22

Csacse néla 100 101

Cseprenghy Elemér 40 41

Csere István 6 55

Csere Tibor 96 133

Csicsaty János 80

Csipa Antal 9

Csanos György 8

Csikó János 55

Csikó Ferenc 55

Csikósky Gyula 103

Csör László 13

Csöcs György 22

- Bryodi György 39
- Bryodi G. Márton 71
- Budapesti Kálmán 19
- Buzi László 11
- Fancsovits György 67
- Farkas Milyán 136
- Farkas Mihály 1
- Farkas István 80
- Fekete Géza 11
- Fenyves Elek 13
- Francs Vilmos 15 27 108
- Frank János 123
- Gál Jenő 10 48
- Gábor József Dr. 97 109
- Gál István 21
- Gál Istvánné 124
- Gárdos Marianna 26 125 136
- Gurál József 73
- Gurál Mihály 91

Cerdalco P ter 21

Cottl Egon 127

Czuber Ferenc 38

Cyön yöni Kászióné 110

Hajdú Mihály 29

Hansó Lajos 36

Ha sányi János 73

Hanggobüller Mihály 17

Höhn József 17

Htyés Gyula 123

Kónyi Zsuzs 44

Jakob Mihály 130

Jancsny Andor 49

Jóó Imre 19

József Átila 113 128

Juhász Kálmán 18

Kálmán Bóla 20

Kalmár Márton 119

Karácsonyi János 21

- Kolna Vince 84
- Koröcs Márton 86
- Koch Ernő 49
- Kokavoc Ondrej 103
- Konlóasy György 49
- Korbuly Béla 92
- Korompai Veli 113
- Koszorús Gábor 45
- Kovács Gyula 38
- Kovács István O. 38
- Kovács Mária 145 146
- Kovács Sándor 105
- Kovács Sándor Iván 138
- Krajkó Gyula Dr. 37
- Kraloványaky Alán 11
- Kriszta Gyula 22
- Kulik Imre 47
- Kulln György Dr. 121
- Lachata István 115 116

- Ladányi Miksa Dr. 48
- Lajta Sándor 123
- Lakatos Pál 23
- László Gyula 23
- Lenin, V. I. 126
- Mauszki Flóra 117
- Lőrincz Lajos 147
- Löwensohn Gábor 76
- Maday Pál 24
- Márki Sándor 25
- Második József, magyar király 62
- Második Ulászló, magyar király 22
- Mayor Mária 13
- Mészáros András 71
- Mészáros János 84
- Móra Ferenc 2 22
- Móricz Sándor 49
- Moravcsy Mátys 76 136
- Moravcsy Mátyszén 76

Nagy Ferenc 54

Nagy Ilkó 123

Nagy István 18

Nyomarkay Lívá. 14

Oltvai Ferenc 27 127 141

Ozsi Mihályné /28

Pecse Ferenc 29

Pella Ferenc 30

Péter László Sr. 141

Pogányóványi Anna 81

Rozsár Ferenc 71

Rács János 10

Róth László 14

Ros Judit F. 82

Ros Ervin 5 124

Schöner Mihály 90 94 95 97 103 102 137

Simai Mihály 94 95 96 97 138 138

Sóri Józsa 123

Solymár István 123

Bomogyl Anna	118						
Wabó Ferenc	105	85	87				
Wabó Eva	12						
Sával Istvánné	84	85					
Szonikáry Jenő	31						
Sallóyi Dezse	<u>123</u>						
Szokolai Balint	<u>113</u>						
Szűcs László	61						
Takács Lajos	32	62					
Takács László	<u>22</u>	<u>27</u>	86	127	128	<u>161</u>	
Taróczai Herbert	49						
Tibori János	33						
Tóth József	63						
Tóth Pál Dr.	<u>86</u>	89	<u>105</u>				
Turák József	64						
Vöröses Ernő	34						
Virág Ferenc	35	102					
Zala Márk	<u>119</u>						

Zellinssek: Lillie 115

Zellinssek: Lillie 92

Zellinssek: Lillie 105

Zellinssek: Lillie 110

Zellinssek: Lillie 115

Zellinssek: Lillie 120

Zellinssek: Lillie 125

Zellinssek: Lillie 130

Zellinssek: Lillie 135

Zellinssek: Lillie 140

Zellinssek: Lillie 145

Zellinssek: Lillie 150

Zellinssek: Lillie 155

Zellinssek: Lillie 160

Zellinssek: Lillie 165

Zellinssek: Lillie 170

Zellinssek: Lillie 175

Zellinssek: Lillie 180

Zellinssek: Lillie 185

Zellinssek: Lillie 190

Zellinssek: Lillie 195

Zellinssek: Lillie 200

Zellinssek: Lillie 205

Zellinssek: Lillie 210

Zellinssek: Lillie 215

TÁRGYMUTató

Állami Társulat 123 130

Általános fogyasztási és orvosi szövetkezet 36 52 56

babona 15

bánat, búza 38

Békés megyei népújítás 30 36 43 46 47 51 52 53 57
58 59 65 82 84 85 90 107 113 114 121 122 124
129

Doktor Elot 20 22 23 26 81 83 98 101 102 103 106
109 112 117 125 128 140

Doktor Műhely 94

Déltartományi szövetkezet 53 54 64

csalóműködés 40 41

Ékezet 104

dohánytermesztés 32 62

egyesültség 1 19 89 79

egyesületek 42

Elot és Rodalca 123

emléktábla 72

feloldás 4 10 12 33 58 140

foglalkoztatottság 56 61 79

földművelészet 14

földrajz 13 37 39

földrajz 13

Független Újság 80

gepállomások 44

hírelemek 13

Érdeklődés 111

honfoglalás 11 22 23 30 51

Ifjúsgal szövetkezet 74 90 91 111 114

ipar 1 5 6 28 37 48 53 54 55 56 57 64 65 70

Iskolai szövetkezet 60 41

Járda-terület 40 41

Jelenkor 123

Jobbágyköltségek 31

kereskedelm 1 28 45 56 59 112

kommunista párt 12 70 78 80 85 88

korláts 138

könyvtár 93 110 112 113 118 124

könyvtarjesztő 45 59 112

"Körbő-kultúra" 23

Körbe Népe 18 29

Körbementi Montanorati E. Események 99

közigazgatás 3 10 28 54 66 67 81 88

községtörténel. 3 4 5 7 8 9 15 16 17 18 21 22
23 24 28 29 31 33 34 35 37 127 139 140 141
142 144 148

közeletigélés 40 41

kultúra 23 53 56 81 94 95 96 97 98 99 100 101
102 103 104 107 109 113 115 116 120 123 124
125 126 128 131 143 145 146

lakóelőállítás 40 41 77

lovókatl iratok 27

Magyar Nőrvisek Lapja 89

Makói Néptánc 70

mezőgazdaság 10 14 28 37 38 39 43 49 54 56 58
60 61

mezőgazdasági 43 44 47 58 61

működéses 33 47 70 71 72 73 76 78 81 83
84 85 86 87 135

Művelés 119 123

művészet 94 95 96 119 123 130 133 1 4 136 137
138

népszólamok 103

Népegészségügy 89

neproszalmak 19 81 82

népművelés 79 100 101 106 117 136 143

Népművelési kórház 95

néprajz 19 28

népszokások 28

nyelvjárás 147

oktatás 56 79 92 105 109 115 116 122 129

populáris orvoslás 46 47 52

rögzítés 2 11 30

szokások 61

sport 132

statistika 50 54 60 69 75 77 79 82 84

szobrok 119

szociológia 79 82

településhálószerkezetek 40 63 68 69

településtörténet 18 20 21 22 33 26

telepítési vázlatok 17 18

tervezési dokumentok 40 50 60 61 118

"Tiszta-kultúra" 23

Tiszatűj 123 138

Trianoni bako 34

trójképszerűség 25 36

tudományos leírattörzsek 98 99 102 106 143

Uj Auróra 123 138

Uj Hang 138

urbanizáció 69 79

úrházak 40 41 50

vallás 16 31 93

Viharoski Élet 138

KRONOLÓGIAI MUTATÓ

1800 - 1900

1 7 13 16 21 25 31 43 77

1900 - 1945

2 3 19 34 48 50 77 80

1945 - 1960

12 15 18 24 44 49 70 76 77 79 133 147

1960 - 1965

6 11 33 35 39 62 68 69 77 84 86 89 110
132 136 139

1965 - 1970

8 17 20 22 27 28 30 30 41 43 47 51 58
61 55 66 68 69 73 74 75 77 83 85 87 90
99 108 110 114 122 124 127 128 129 138
141 142

1970 - 1975

1 23 32 37 40 56 64 68 77 81 94 95 100
101 103 104 109 115 117 121 123 125 126
131 134 135 140 145

1975 - 1978

4 5 9 14 26 36 45 46 52 53 59 63 67 68
71 72 82 88 91 93 96 97 98 102 105 106
111 112 113 116 119 120 130 137 143 146 148

LELEKHELYJEGYZÉK

Nagykőzségi Könyvtár Mogyorósyháza

5 6 24 26 27 28 37 62 63 67 68 71 88 96
1 0 102 106 111 112 119 120 137 138 140 141
145

Nagykőzségi 60 Járósi Könyvtár Moszkovicsokháza

2 3 4 7 8 9 10 11 15 17 19 20 22 30 32
33 35 36 38 40 41 43 44 45 46 47 48 49
51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 64 65
66 69 73 74 75 78 82 84 85 86 89 90 91
93 94 95 98 99 104 105 107 108 110 113
114 115 116 121 122 124 126 129 130 131
133 134 135 137 139 142 143 146

Megyeri Könyvtár Békéscsaba

1 12 14 21 33 25 29 34 39 42 72 74 81
83 87 92 101 103 109 117 118 123 125 126
132 138 144 147 148

Országos Balchényi Könyvtár Budapest

13 16 18 31 50 70 77 79 80

TAJALOM

I. RÖVIDEN MEGGYESEGYHAZÁRÓL

1	A község telepítése	1
2	Gasztrofél élet	2
3	Mozgalmi és társadalmi élet	4
4	Kulturális élet	4

II. BEVEZETŐ

III. TEMATIKA FELSZTÁS

1	A nagyközség története	9
2	Gasztrofél élet	27
3	Mozgalmi és társadalmi élet	41
4	Oktatás, nevelés	54
5	Íróirodalom	72
6	Bibliográfia	76

IV. MUTATÓK

1	Névmutató	81
2	Tárgymutató	90
3	Kronológiai mutató	95
4	Lelkihelyjegyzék	96